

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Redactie en beheer : Mr René Victor, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

Het administratiefrechtelijk statuut van de passieve luchtbescherming bij den gemeentelijken echelon.

WERVING DER TERRITORIALE BURGERLIJKE WACHT

De vrijwilligers der territoriale wacht worden, overeenkomstig artikels 23 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939 en 9 van dat van 29 Juli jl., gerecruteerd onder de burgers, die in geval van mobilisatie, geen militaire verplichtingen meer hebben te volbrengen; hetzij :

- 1°) al de personen die om reden van vrijstelling of reform van werkelijken dienst ontheven zijn;
- 2°) de in de werfreserve ingeschreven militanen van meer dan 25 jaar;
 - a) militanen bedoeld bij art. 10 der militiewet : die ten minste 5 broeders of zusters hebben;
 - b) vallende onder art. 11 : gewone uitstellen als eerst opgeroepene uit gezin van 5 kinderen, in leven; in Staatsdienst, in de kolonie of in het buitenland verblijvend;
 - c) artikel 12 : de kostwinners van vader en moeder of ouderlooze broeders of zusters;
 - d) art. 57 der militiewet : uitstel verleend na overschrijding van het jaarlijksch contingent, aan militanen uit gezin van meer dan 5 kinderen of aan die wier gezin de meeste diensten aan het leger heeft bewezen.
- 3°) de militanen met onbepaald verlof, behorende tot de klassen 16 tot 25, t. t. z. van 35 tot 45 jaar.

Bovendien voorzien de bovenvermelde koninklijke besluiten dat vrouwelijk personeel tot de vrijwillige dienstneming mag worden toegelaten om belast te worden met een taak die geen groote krachtinspanning vergt, als kantoorwerk, economaat, verzorging der zieken. Wanneer het echter een gehuwde vrouw geldt, die niet van tafel en bed is gescheiden, moet de dienstverbintenis terzelfdertijd door den echtgenoot worden onderteekend.

Het is in de praktijk niet gemakkelijk gebleken den juiste toestand, op militair gebied, van de vrijwilligers deel uitmakend van de klassen 16 tot 25, bepaald te regelen.

Niettegenstaande de beschikking van artikel 27 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939, de tot de land-

weer behorende militanen vrij maakt van elke militaire verplichting, heeft de legeroverheid een interpretatie moeten zoeken, die vereenigbaar was met de behoeften van 's lands weerbaarheid.

De gemeenten, die voor de verdediging van de burgerlijke bevolking, de hulp hadden gevraagd van deze vrijwilligers, hebben moeilijkheden ondervonden, door het onder de wapens roepen van de aangeworven territoriale wachten, tengevolge van het gebrekkig besluit van 29 September 1939, (45) houdend dat de vrijstelling van militairen dienst niet mocht slaan op de opgeroepen der brandweerklassen, wier verbintenis bij de burgerlijke wacht, na 24 Augustus werd aangegaan en op denzelfden datum reeds het leger hadden verhoogd.

Het is op 21 November 1939 (46) dat de tekst van het besluit van 20 Mei 1939, zijn uitwerking kreeg, door de onderrichtingen van het Algemeen Commissariaat, behelzend dat de militanen der klassen 16 tot 25, die een regelmatige inlijving bij de territoriale wacht hebben aangegaan, alvorens opgeroepen te zijn, een uitstel zullen bekomen, hetgeen door den burgemeester of den Commandant der burgerlijke Wacht, voor elken vrijwilliger afzonderlijk, met voorlegging van het getuigschrift van verbintenis, moet worden aangevraagd aan den Bevelhebber van het Rijkswachtkanton.

Het onbepaald uitstel, dat gelijkgesteld wordt met de vrijstelling van militairen dienst, wordt door den districtcommandant der rijkswacht verleend.

De fundamentele ongelijkheid, welke, onder sommige oogpunten den rechtstoestand tusschen het gemeentelijk personeel der luchtbeschermingsdiensten en de vrijwilligers der territoriale wacht kenmerkt, sluit echter in dat het uitstel dat aldus aan de burgerlijke wachten wordt toegestaan, in beginsel, niet zal gelden voor het gemeentepersoneel als de politie-agenten, de beambten van den wegen- en gezondheidsdienst en andere onder de lokale besturen ressorteerende beambten van de diensten voor luchtverdediging.

Er dient evenwel aangemerkt dat de vrijwilligers van de landweerklassen de hoedanigheid van militair blijven behouden, en bij een eventuele bezetting van het

grondgebied door den vijand, tot plicht hebben het leger terug aan te doen en zich geen krijgsgevangene te laten nemen. (47)

Overigens leert ons het verslag aan den Koning, dat het koninklijk besluit dd. 20 Mei 1939 voorafgaat, dat de leden van de burgerlijke wacht en der beschermingsdiensten, gezien zij geen deel uitmaken van de gewapende korpsen, leger en rijkswacht, niet onderworpen zijn aan de oorlogswetten of gebruiken, die betrekking hebben op de eenheden bestemd voor de krijgsv verrichtingen en derhalve geen krijgsgevangene mogen worden gemaakt, zonder klaarblijkelijke miskennen van de beginselen van het volkenrecht. (48)

De aanwerving van de leden der territoriale burgerlijke wacht geschiedt bij contract van vrijwillige dienstneming, voor een periode van vijf jaar of den duur van de mobilisatie.

De wervingsprocedure is onlangs vastgesteld geworden bij het ministerieel besluit dd. 6 Februari j.l., dat in zijn artikel 2 bepaalt dat op 1 April van ieder jaar de burgemeester een bericht zal kenbaar maken tot vaststelling van de opening en de sluiting van de inschrijvingen, welke over een termijn van vijftien dagen loopen. Vervolgens moet de lijst van de ingeschreven vrijwilligers, ten titel van beteekening, in het openbaar worden aangeplakt en elk belanghebbende heeft het recht, binnen een verloop van vijftien dagen vanaf de kenbaarmaking van de lijst, bij den burgerlijken herzieningsraad, verzet aan te tekenen tegen de al of niet-inschrijving als vrijwilliger.

Als overgangsmaatregel mogen al de dienstnemingen die vroeger werden aangegaan overeenkomstig de alsdan afgeleverde onderrichtingen van het Algemeen Commissariaat, definitief op de lijst der burgerlijke wachters worden opgenomen.

De overheden van de gemeenten, waar het vereischt contingent wachters niet werd bekomen, zijn er toe verplicht geworden, krachtens art. 33 van bedoeld besluit van 6 Februari j.l., onmiddellijk met de werving aan te vangen en deze af te sluiten, tien dagen na de bekendmaking van de desbetreffende bepalingen, hetzij op 18 Februari 1940.

De aanplakking van de lijst der aldus ingeschreven vrijwilligers en het recht op indienen van het voorzien bezwaar, zal uiterlijk op 7 Maart ten einde loopen, datum waarop de uitzonderlijke overgangszitting van den burgerlijken herzieningsraad zal worden gehouden.

Nochtans is het de vrijwilligers van den Bond voor Luchtbescherming toegelaten naar de territoriale wacht over te gaan, op den regularisatiedatum van 30 Augustus 1939, zonder welkdanige verbintenis, met uitsluiting echter van de agenten die voor den militair dienst oproepbaar blijven. (49)

De oud-leden van bedoelden Bond, welke reeds bij de landweer zijn ingedeeld, kunnen slechts worden aangenomen van af den leeftijd van 40 jaar, terwijl voor de andere vrijwilligers van de territoriale wacht de grens voor dienstneming op 36 jaar is bepaald geworden.

Het spreekt dat de vrijwilligers van den Bond voor Luchtbescherming hun toetreding tot het wachtkorps kunnen weigeren, indien ze vroeger geen verbintenis hadden ondertekend.

Vooraleer in de burgerlijke wacht te worden opgenomen, moeten al de leden, zonder onderscheid, voldoen aan de zedelijke vereischten gesteld bij artikel 25 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939 en er lichamelijk toe geschikt zijn om hun zending in de onderscheiden diensten te vervullen.

Om de noodige waarborgen te scheppen, onder oogpunt van de physische gesteldheid, zal in den schoot

van de territoriale wacht, een keurraad worden opgericht, welke zal overgaan tot het geneeskundig onderzoek van de vrijwilligers. (50)

« Zooals blijkt uit de beschikking van artikel 13 van het ministerieel besluit van 6 Februari 1940, wordt het personeel van den burgerlijken herzieningsraad als volgt samengesteld :

1° voor gemeenten :

- a) de gemeentelijke directeur der passieve luchtbescherming of de waarnemende, die als voorzitter fungeert ;
- b) de gemeentelijke chef der burgerlijke wacht of de waarnemende.
- c) een agent van het gemeentebestuur, die het ambt van secretaris-venslaggever waarneemt en door den burgemeester wordt aangewezen.

2° voor de gemeentegroepen :

- a) de gemeentelijke directeur van de passieve luchtbescherming of de waarnemende van de gemeente, waarin de herzieningsraad zetelt, die als voorzitter optreedt ;
- b) de gemeentelijke chef der burgerlijke wacht of de waarnemende, van de localiteit waar de raad zetelt ;
- c) een beambte van het bestuur der gemeente, waarin de raad zijn zittingen houdt; hij wordt belast met de functie van secretaris-verslaggever.

De herzieningsraad wordt, bij het onderzoek, bijgestaan door twee geneesheeren, liefst militaire, welke door den Gouverneur worden aangesteld op de voordracht van den burgemeester.

De gewone zittingstijd van deze raden wordt gehouden tusschen 1 en 15 Juni van elk jaar als overgang zullen buitengewone vergaderingen plaats grijpen tot uiterlijk 22 Maart 1940.

De criteria der ziekten en infirmiteten, waaraan de dokters hun bevindingen zullen moeten toetsen, om vrijstellingen of verdaging van dienst uit te spreken, werden aangegeven bij ministerieel besluit van 6 November 1939. (51) Krachtens de beslissing die werd getroffen, op 6 Februari 1940 (52), zal het onderzoek dat regelmatig door de private geneesheeren bij de aanwerving van de vrijwilligers van de burgerlijke wacht, gedaan werd, voor de toekomst als geldig worden aangezien.

Het is slechts na het vervullen van deze formaliteiten dat de staten der vrijwillige dienstnemingen en inlichtingstabellen, betreffende de aangenomen leden, aan den provincialen Chef der Territoriale Wacht moeten worden overgemaakt en in dit verband, willen wij er de aandacht op vestigen dat de gebreveteerde agenten van den Bond voor Luchtbescherming, opgenomen in het kader van de burgerlijke wacht, op gansch afzonderlijke staten zullen worden ingeschreven.

De burgerlijke wachten worden daarna gegroepeerd in het door den provincialen Directeur gehouden stamboek; voor de eenheidcheefs, van af den graad van sectieoverste, belast het Algemeen Commissariaat zich met de organisatie van het vrijwilligerskorps. (53)

Na deze inschrijvingen, zullen de maandelijksche staten van dienstneming teruggezonden worden aan den Commandant der burgerlijke wacht, terwijl de inlichtingstabellen door de provinciale directie behouden blijven.

Zooals reeds hooger gezegd werd, ligt aan het statuut der burgerlijke wachten de vrijwillige verbintenis ten grondslag, aangegaan op grond van artikel 22 van het inrichtingsbesluit van 20 Mei 1939.

De aanwerving verschilt derhalve in wezen met die der technische secretarissen en typisten van de ge-

meentelijke directie, waarvoor de wet van 5 Maart 1935 en het uitvoerend koninklijk besluit van 1 Februari 1938, betreffende de Staatsburgers, die bij vrije dienstneming of bij opeisching de openbare diensten moeten verzekeren, wordt ingeroepen.

Het valt dan ook niet te betwisten dat het, *stricto sensu*, niet mogelijk lijkt een juridisch verband te leggen tusschen de aanwerving van de leden der burgerlijke wacht en de eventuele opeisching, in geval de vrijwilliger zijn vrij onderschreven verbintenis niet zou naleven.

Wel mag krachtens artikel 15 van het besluit van 20 Mei j.l. het recht van opeisching voor de behoeften der luchtbescherming worden uitgeoefend, doch naar onze meening, wijst de algemeene economie der wetsbeschikkingen er op dat de gestelde verplichting slechts kan worden opgelegd voor de door den Minister wel omschreven oefeningen of manoeuvres, die buiten het kader vallen van de door de gemeente te treffen maatregelen, binnen de perken van hare gewone autonomie.

Mocht het effectief der vrijwilligers niet door dienstverbintenissen worden bekomen, zoo zal de eenige uitweg de toepassing blijven van artikel 26 van het besproken besluit, waarbij de Minister er toe gemachtigd wordt ambtshalve de tot de werfreserve behoorende mannen boven de 25 jaar bij de territoriale burgerlijke wacht in te lijven, dan wel de uitvaardiging van een koninklijk besluit, met het oog op de oproeping van andere categorieën personen voor de verdediging der burgerlijke bevolking.

Bovendien schijnt het ons toe dat het gebruik van het recht van opeisching in de aangegeven eventualiteit, als zeer onlogisch en onbillijk zou moeten bestempeld, om reden dat wij voor het paradoxaal verschijnsel zouden komen te staan dat de vrijwilligers, die zich spontaan in dienst willen stellen van de bescherming hunner medeburgers, geen enkel titel op vergoeding kunnen laten gelden, alsdan dat de burgerlijke wachten, die slechts na opeisching, de gedwongen inlijving zouden aanvaarden, krachtens de wet van 5 Maart 1935, voor hun prestaties zouden moeten vergoed worden.

De bepalingen van het inrichtingsbesluit van 20 Mei 1939, met betrekking tot de vrijwillige dienstneming, gelden evenwel niet voor het gemeentelijk personeel dat de verdediging tegen luchtaanvallen helpt waarnemen. Noch de hoofden van de in normalen tijd bestaande diensten, noch de onderhoorige agenten er van, zijn er toe gehouden de verbintenis aan te gaan of zich aan te melden voor de speciale opleiding in de scholen voor luchtbescherming, met het oog op de aflevering van het brevet.

Het is eveneens deze stelling die moet aangenomen voor de leden van het Rood Kruis, welke hulp verleen aan de door luchtaanvallen getroffen zieken en gewonden. (54)

Echter moeten, naar luid van artikel 5 van het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, de diensthoofden en het hulppersoneel bij de voorbereiding en de uitvoering van de taak der luchtbescherming, steeds het gezag erkennen van den gemeentelijken directeur.

Aan den anderen kant, maken wij uit de beschikking van artikel 9, 5° van hetzelfde besluit op dat voor hetgeen betreft de uitvoering van den dienst, het Rood Kruis integreerend bestanddeel vormt van de territoriale burgerlijke wacht. Hieruit volgt dat het commando van den Chef der burgerlijke wacht op imperatieve wijze geldt op de gansche hiërarchie, van het diensthoofd tot de verplegers van dit organisme en al de leden er van eveneens beroep kunnen doen op de toepassing van het luchtbeschermingsstatuut, in zoover het de eigenlijke dienststudie-oefening regelt. Aldus zal

het ongeval overkomen aan een agent van het Rood Kruis, bij bevolen prestaties, overeenkomstig de wettelijk vastgelegde procedure worden ontleed en de eventuele vergoeding aan het slachtoffer uitgekeerd. Een zelfde richtlijn zal worden gevolgd, bij aldien het opleggen van een tuchtstraf zou moeten in overweging worden genomen.

Bij deze bespreking willen wij wijzen op de leemte die de organisatie van den dienst van hulpverlening aan gaszieken en gekwetsten kenmerkt en haar oorzaak vindt in het veronachtzamen van de medewerking van het geneesheerenkorps. Wij geven grif toe dat de private dokters, theoretisch althans, hun diensten kunnen aanbieden voor de verzorging van de slachtoffers van luchtaanvallen, door het onderteekenen van een afzonderlijke verbintenis in de burgerlijke wacht en dat het de gemeente-overheid steeds vrij staat het geneeskundig materiaal te hunner beschikking te stellen, doch in de werkelijkheid zal deze regeling tot haar uitwerking niet kunnen komen, omdat het immer moeilijk zal blijven de speciaal daartoe opgeleide medehelpers onder de burgerlijke wachters te vinden en de hoog oplopende inrichtingskosten te dekken.

Hierdoor zal ook de private geneesheer er toe genoopt zijn zich voor zijn diensten van hulpverlening te wenden tot het bestuur van het Rood Kruis, dat zijn medewerking zal kunnen weigeren of aannemen.

Bij de verdere ontleding van het statuut, stellen wij, in verband met de dienstneming, vast dat het departement van Landsverdediging beslist heeft dat er geen lidmaatschap bij de territoriale burgerlijke wacht meer wordt toegestaan aan de agenten van de spoorweg-, telegraaf- en telefoonvennootschappen, noch aan de dokters in de geneeskunde, die deel uitmaken van de klassen 16 tot 25, onder voorwendsel dat zij even zoo nuttige prestaties kunnen leveren in hun respectievelijk midden. (55)

In denzelfden gedachtengang, is het de diensten, waarvoor de hulp van specialisten onontbeerlijk is, verboden zich voor de aanwerving van deze agenten te richten tot de kaders van de territoriale burgerlijke wacht en komt het den burgemeester toe, zoo de hulpverlening als hoogst noodzakelijk moet worden beschouwd, de opgeroepen gespecialiseerden te vervangen of hun demobilisatie aan den Minister aan te vragen.

Territorialiteitskarakter van de burgerlijke Wacht

De eenheden van de burgerlijke wacht hebben als opdracht de bescherming van de inwoners op zich te nemen, zooals bepaald bij artikel 22 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939.

Evenwel mag de gemeente-overheid, bij een ernstig ongeval, zoodanig dat dit de verdedigingsmogelijkheid van de eigen localiteit overtreft, in een geest van solidariteit, beroep doen op de luchtbeschermingsdiensten van naburige gemeenten, die over vrije beschermingsmiddelen beschikken.

De verwijdering van de vrijwilligers uit hun woonplaats moet tot den kortst mogelijken tijd en het strict minimum worden beperkt.

Wanneer het omstandigheden mocht betreffen, die niet als uiterst dringend voorkomen, wordt de beslissing aan den Minister voorbehouden. (56)

Het hoeft geen betoog dat de vrijwilligers door hun contract de juridische en zedelijke verplichting hebben aangegaan zich immer ter beschikking te houden van de burgerlijke overheden.

Zoo naar luid van artikel 32 van het inrichtingsbesluit de dienstprestaties, in vreedstijd, op het minimum van 60 uur per jaar worden gebracht, kunnen echter de

luchtbeschermingsdiensten permanent worden gemaakt, indien de Minister zulks noodzakelijk acht voor de beveiliging der burgers en hebben de leden van de territoriale wacht den plicht, bij een onverhoedschen overval, uit eigen beweging en met staking van alle werk, zich naar hun verzamelplaats te begeven. (57)

Het is om het dwingend kenmerk van de plichten en rechten tegenover de burgerlijke bevolking, in zake luchtbescherming, beter te doen uitkomen dat de Minister bij besluit van 2 Januari jl. (58) het dragen van het mobilisatieboekje, ingevoerd bij koninklijk besluit van 17 Maart 1936, bindend heeft gemaakt voor het personeel van de burgerlijke Wacht en van de gemeentelijke directie.

Bedoelde mobilisatieboekjes worden door de zorgen van de locale directie voor passieve luchtbescherming afgeleverd aan de personen, die er van afhangen en nog geen houder zijn van dit document, ingevolge een andere wettelijke schikking.

De vrijwilligers die zich aan het gegeven woord zouden onttrekken, vallen, in den stand der vigeerende wetgeving, zooals wij het reeds hebben betoogd, niet onder het regime der opeisching, doch kunnen de gestelde tuchtstraffen oploopen, welke bestaan in het opleggen van een boete van 26 tot 200 frank.

Daarenboven, kan de vrijwilliger bij nalatigheid of inbreuk op de tuchtreglementen, worden gestraft met een berisping, schorsing of de wegzending uit de wacht, hetzij met een arrest van ten hoogste één maand.

Eenerzijds wordt de berisping uitgesproken door den commandant der wachteenheid, terwijl anderdeels de in de gemeente bij koninklijk besluit in te stellen tuchtraad, over de schorsing en de wegzending beslist.

In weerwil van den prikkel der tuchtstraffen, vragen de hogere overheden zich evenwel af in hoever de gemeentelijke diensten zouden mogen rekenen op een voldoende verdedigingseffectief, gesteund op het vrijwilligerschap.

Om te voorzien in een gebeurlijk gebrek aan manschappen, is het idee geopperd geworden een aantal militaire regimenten ter beschikking te stellen van de bestaande politie- en brandweerkorpsen, de wegenopruimings- en brancardiersdiensten, dewelke bij hoogdringendheid opnieuw het leger zouden moeten vervoegen. (58)

Wij zijn van oordeel dat met dit lapmiddel, de nadeelen van het systeem der vrijwillige dienstneming niet zouden worden weggeruimd en ernstige verwikkelingen kunnen opduiken, daar het niet meer mogelijk zou zijn het strict burgerlijk karakter van de territoriale wacht te behouden. In het gelijktijdig optreden van militaire en burgerlijke elementen, zou de vijand het voorwendsel kunnen zoeken om de militarisatie der passieve luchtbescherming in te roepen en de vrijwilligers ondergeschikt te maken aan de oorlogswetten en gebruiken. Aan den anderen kant, ware het voor goed uitgesloten steeds de gewenschte getalsterkte der onderscheiden diensten te behouden, hetgeen de doelmatige werking van de leden van de burgerlijke wacht op het vereischt oogenblik zou lam leggen.

De prestaties, waartoe de agenten van de territoriale wacht geroepen zijn, moeten zonder eenige vergoeding worden voltrokken.

De hogere gezagsdragers hebben evenwel deze onsamenvangende regeling en den onhoudbaren toestand van de vrijwilligers ingezien en onlangs werd een onderzoek ingesteld door het Algemeen Commissariaat met de erbij betrokken departementen, om de wachten die door hun dienstverbintenis verhinderd zijn in hun onderhoud te voorzien, een vergoeding te verleenen, welke zou vastgesteld worden mits inacht-

neming van de voor de gemobiliseerden geldende regelen. (60)

Het wil ons voorkomen dat de vergoeding van de leden van de burgerlijke wacht als een rechtvaardige en billijke hervorming moet worden doorgedreven en het stelsel van de progressiviteit van de inkomsten zou een voldoende basis uitmaken bij de vergelding van den geleverden arbeid.

Met deze aanpassing zou, in zekere mate, de ongelijke behandeling worden weggeruimd, tusschen de onvergoede agenten van het vrijwilligerskorps en het personeel der gemeentelijke diensten, die allen zonder onderscheid, voor de verdediging van de burgerlijke bevolking moeten instaan.

Indien we moeten vaststellen dat de uitkeering van een dienstloon niet voorzien is, schrijft daartegen artikel 30 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939 voor dat de schade voortvloeiend uit een ongeval, dat overkomt aan een lid van het personeel der burgerlijke wacht, recht geeft op één enkele vergoeding ten bezware van de openbare machten en ten voordeele van het slachtoffer of zijn rechthebbende.

De aard, het bedrag der tegemoetkoming en de toekenningsvoorwaarden worden bij een koninklijk besluit bepaald.

Zooals wij uit de heerschende wetgeving kunnen afleiden, vinden de wetten van 24 December 1903 en van 18 Juni 1930, op de arbeidsongevallen hier niet hun toepassing en wordt het slachtoffer in de gelegenheid gelaten algeheele vergoeding van de schade te eischen, overeenkomstig de leidende principes van het gemeen recht, besloten in de artikels 1382 en 1384 van het burgerlijk wetboek, op de delictueele en de quasi-delictueele verantwoordelijkheid.

Bij de eventueele inleiding van een rechtsprocedure, valt de bewijslast op het slachtoffer, als eischer, en zal de rechter, voor de beslechting van het geschil, de fout als grondslag nemen, zoodat zelfs voor een lichte tekortkoming, nalatigheid of gemis aan voorzorg vanwege de besturende overheid, de eisch om schadeloosstelling zal kunnen worden ingewilligd.

Nochtans weze er aangestipt dat, in tegenstelling met het regime der wetten op de arbeidsongevallen, waarin, behalve enkele klaare omliggende uitzonderingen, de opgelopen schade steeds wordt vergoed, de beslechting van de betwistingen omtrent de ongevallen, door de gemeen-rechtelijke regelen, heel dikwijls in het nadeel uitvalt van het slachtoffer, om reden dat het doorgaans moeilijk blijkt met zekerheid het vereischt bewijs te leveren.

Niemand zal ontkennen dat het hier echter gaat om een kwestie tot wier oplossing de eerlijkheid en de rechtvaardigheid als leidraad moeten dienen, en wij hebben dan ook mogen vernemen dat het principe der schadeloosstelling nader bestudeerd wordt, om breeder Staatstusschenkomst mogelijk te maken, in geval het slachtoffer kwetsuren oploopt of gedood wordt tengevolge van oorlogsfeiten.

In afwachting zal er telkens een ongeval plaats grijpt, een verslag worden opgemaakt door den Commandant van de wachteenheid of het diensthoofd, dat dringend moet worden overgemaakt aan den provincialen Directeur voor passieve luchtbescherming.

Met het oog op het vastleggen van de verantwoordelijkheden en de vrijwaring van de belangen van den Staat, zal er door bemiddeling van den provincialen directeur, met bijstand van den eenheidchef of het betrokken diensthoofd, een onderzoek worden ingesteld, dat als verplichtend wordt voorgehouden, indien het ongeval de werkonbekwaamheid of een materieele schade van ten minste 5000 frank tengevolge heeft.

Bij het uitvoeren van haar werkzaamheden, zal de onderzoekscommissie nagaan of het ongeval gebeurd is in bevolen dienst, tijdens de dienstprestatie of bij een oefening, voorgeschreven door het reglement of den chef, dan wel, of de belanghebbende in de eenheid aanwezig was en zijn toestand, hoewel hij geen bevolen dienst volbrengt, zoodanig was dat hij zich onder het gezag en onder het werkelijk toezicht van zijn overheden bevond.

Wijders zal bij het onderzoek van het ongeval worden voortgegaan op het criterium van dezes al dan niet afhankelijkheid van den wil van het slachtoffer, zoodat het gebeurlijk opzet van den vrijwilliger elk idee van vergoeding zou komen uitsluiten, (61)

Binnen het raam van deze uiteenzetting, stelt zich niet alleen de verantwoordelijkheid van de besturen tegenover de leden van de luchtbeschermingsdiensten, doch in de tweede plaats kan de openbare overheid aansprakelijk worden gesteld voor de handelingen van haar geëngageerde burgerlijke wachten, zoo deze schade berokkenen aan derde personen.

Wij willen hier in het kort herinneren aan de beginselen welke voorzitten bij de vestiging van het verantwoordelijkheidsverband tusschen de besturen en hun agenten.

De Belgische rechtspraak, steunend op de door den Franschen rechtschrijver Henrion de Pensay vooropgestelde tweeledige indeeling van de bestuurshandelingen in «overheidsdaden» en «daden van beheer» heeft lang vastgehouden aan de theorie van de «ambtenaren-organen» enerzijds en de «aangestelden» anderzijds.

Overeenkomstig deze stelling, aanzagen onze rechtsinstanties de administratie slechts als burgerlijk verantwoordelijk voor de fout van zijn agenten-aangestelden, waartegenover de openbare macht kwam te staan als een committant uit het gemeen recht.

Het is slechts vóór een 17-tal jaren dat deze rechtspraak werd verlaten toen ons Hoogste rechtsinstituut, bij arrest van 16 October 1922, het standpunt innam dat de ambtenaren alleen nog te beschouwen zijn als de organen waarbij het bestuur zijn bedrijvigheid uitoefent.

Zoo er dus ten aanzien van het handelend orgaan, geen onderscheid meer kon gemaakt, werd nochtans de verantwoordelijkheid van de agenten op twee criteria gegroundvest. Onder ingeving van de Fransche rechtspraak hadden de Belgische rechtbanken een spitsvondig onderscheid uitgestippeld tusschen de van de functie afscheidbare fout (zwarte tekortkoming aan de beroepspligten), die de verantwoordelijkheid van den beambte insluit en de met de uitoefening van het ambt samenvallende dienstfout, welke als noodzakelijk gevolg van de prestatie voorkomt, en waarvoor de agent niet door de administratie in het geding kan worden betrokken.

Verwijzen wij te dien aanzien, naar een arrest van het Hof van Beroep te Gent, dd. 7 Februari 1922, waarbij beslist werd dat een militair agent die een paard van het leger tot zijn eigen gebruik had aangewend, de volle aansprakelijkheid voor zijn daad moest dragen. Daarentegen werd de Staat verantwoordelijk gesteld voor het feit dat een op wacht staand soldaat zijn geweer op onbedachtzame wijze had afgevuurd.

VORMING VAN DE VRIJWILLIGERS VAN DE TERRITORIALE BURGERLIJKE WACHT

Het kader van de eenheden der burgerlijke wacht wordt gevormd door de scholen voor passieve luchtbescherming, dewelke door bemiddeling van hun monitoren, als officieren, apothekers, dokters, onderwijzers,

gemeentebeambten, de cursussen organiseren, waarbij de onontbeerlijke kennis over het luchtbeschermingsvraagstuk aan de vrijwilligers wordt kond gedaan.

In de gemeenten, die over geen scholen beschikken, moet de opleiding van het personeel verzekerd worden door toedoen van de burgerlijke wacht, met behulp van de bestaande cursussen.

De wachten die met vrucht de ingerichte examens hebben doorstaan, worden in het bezit gesteld van het bekwaamheidsbrevet, dat achteraf door het centraal comité van den Bond voor Luchtbescherming moet worden gehomologeerd.

Het Algemeen Commissariaat staat er op dat de chef der locale burgerlijke wacht deel uitmaakt van de gemeentelijke jury der school.

Luidens de vigeerende rechtspraak (62) zou het onderwijs door de luchtbeschermingsscholen, samen met de organisatie van de propaganda onder de algemeene bevoegdheid blijven staan van den Bond voor Luchtbescherming.

En hiernede benaderen wij het nevralligk punt van onze uiteenzetting, dat loopt over het statuut van laatstgenoemd organisme.

De bezorgdheid om alle verwarring te voorkomen en de inrichting van de luchtbescherming zoo goed mogelijk te kunnen bewerkstelligen, wil er ons toe nopen enkele beschouwingen naar voren te brengen, omtrent de verscheidenheid in de interpretatie, inzake schoolinrichting.

Eenerzijds bepaakt het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, onder zijn artikel 2, dat de luchtbeschermingsscholen een wezenlijk bestaandeel uitmaken van de buitendiensten van het Algemeen Commissariaat.

Naar luid van een schrijven uitgaande van den Bond voor Luchtbescherming (63) moeten de scholen functionneeren in gemeen overleg met de gemeentelijke directies voor luchtverdediging en de territoriale burgerlijke wacht, terwijl de voormelde omzendbrief van het provinciaal gouvernement van 25 October j.l., den bond voor luchtbescherming als exclusief orgaan aan geeft voor het onderwijs inzake luchtbescherming.

Deze verschillende toelichtingen moeten o.i. schadelijk inwerken op den goeden gang van de zaken, vooral, daar van juridisch standpunt uit, het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, dat de scholen bij het Algemeen Commissariaat classificeert, alleen wettelijke kracht bezit en de gemeentebesturen zich, strict genomen, aan deze bepalingen zouden moeten houden, tot wanneer langs denzelfden weg, hetzij bij een nieuw koninklijk besluit, de Bond voor Luchtbescherming jurisdictie zou krijgen over de scholen.

Wij willen de oogen niet sluiten voor de gewaardeerde werking, welke in het verleden van den Bond voor Luchtbescherming is uitgegaan en wij erkennen graag, met het vereischt huldebetoon, dat de vruchtbare pioniersarbeid voor de bescherming van de burgerlijke bevolking, omzeggens integraal door deze instelling van openbaar nut, werd voltrokken. Wij hebben evenwel nauwgezet al de wettelijke en reglementaire beschikkingen, waarop het huidig regime van de organisatie der luchtbescherming is opgebouwd, uitgepluisd en nergens hebben wij een zin ontwaard waarbij een juridisch bestaan zou worden toegekend aan den Bond voor Luchtbescherming, binnen het raam van het huidig statuut.

Het gaat dan ook, naar onze meening, niet op burgerrecht te verleenen aan een organisme dat de basis mist van de wettelijke kracht.

Niet alleen het rechtskundig aspect bezongt ons, doch nog meer uit practisch en utilitaristisch oogpunt,

dient alle dubbelzinnigheid vermeden. Inderdaad, de vorming van goed onderlegde gebreveteerde vrijwilligers, in den schoot der territoriale burgerlijke wacht, hangt nauw samen met een degelijke inrichting en werking van de scholen en de besproken verscheidenheid in het commando of gezag zou de harmonische samenwerking tusschen deze twee structureele luchtbeschermingsdiensten noodlottig komen belemmeren. Want, wat zou de verantwoordelijkheid van de gemeenteoverheid nog te beteekenen krijgen in een stelsel, dat de opleiding en de vorming van de vrijwilligers overlaat aan een organisme dat ontsnapt aan de gemeentelijke tucht en controle en waardoor de degelijkheid van de gansche luchtbeschermingsinrichting op het spel kan worden gezet.

Het komt ons dan ook voor dat de Bond voor Luchtbescherming, die een privaat organisme is, er niet toe geschikt is om hier met de noodige autoriteit op te treden. In zijn plaats, zou een officieele dienst de eenheid van richting en coördinatie — zoo broodnoodig voor een doeltreffende organisatie — moeten handhaven en zulks kan o.i. slechts worden gedaan door de gemeentelijke directie, hoogste juridische instantie bij den gemeentelijken echelon, die alleen onder de jurisdictie staat van de gemeenteoverheid en de practische en feitelijke inrichting der scholen, ter plaats, moet verwezenlijken, om reden dat zij alleen met het vereischt prestige door de wet werd bedeeld.

Als we overigens de ware opdracht nagaan van den Bond voor Luchtbescherming, welke bestond in het verleenen van hulp tot bewerkstelling van de passieve bescherming der burgers en het verschaffen van finantielen steun (64) komen we tot de overtuiging dat de nieuwe structuur van de luchtbeschermingsdiensten zoo breed is uitgebouwd, dat er geen plaats meer kan worden ingeruimd voor een buitenstaand organisme, omdat zoowel de inrichting als het functionneeren van de scholen en het voeren der propaganda, die aan den B. L. B. zouden blijven toekomen, in de perfectie kunnen worden uitgevoerd door de twee constituerende verantwoordelijke gemeentediensten: de gemeentelijke directie en de territoriale burgerlijke wacht.

Zulks sluit echter niet uit dat de medehulp van de locale comité's van den bond voor luchtbescherming, onder bepaalde opzichten, zou worden stopgezet, doch officieele medezeggenschap verleenen aan deze organen, kan alleen de volledige coördinatie en centralisatie van de onderscheiden diensten tegenwerken en de dualiteit op de spits drijven.

Dat deze interpretatie overeenstemt met het inzicht van den wetgever en de economie der reglementaire bepalingen, blijkt wel klaar uit de feitelijk zichtbaarheid dat het bestaan van de verschillende luchtbeschermingsdiensten voor goed bestendig werd en integraal ingeschakeld in het kader van de gemeentelijke bestuursbedrijvigheid, onder de algeheele verantwoordelijkheid zoowel van den burgemeester als van de twee andere gemeentekorpsen, het college en den gemeenteraad.

Het volstaat hiertoe te wijzen op artikel 6 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939, opdracht gevend aan den burgemeester om alle beslissingen en maatregelen te treffen, voor de verdediging van de burgerbevolking tegen luchtaanvallen en om de door de hogere overheid uitgevaardigde onderrichtingen te publiceren en uit te deelen.

Om het officieel karakter van de inrichtingen voor luchtbescherming nader te beklemtoon, legt artikel 8 van laatstvermeld besluit toegelicht en aangevuld bij ministerieele beslissing van 7 October 1939 (65) aan de locale besturen de verplichting op, de noodige gebouwen en meubelen ter beschikking te stellen van de burger-

lijke diensten der luchtbescherming en van de territoriale wacht en de huur of den aankoop van lokalen en meubilair, zoomede de kosten voor verlichting, verwarming en watervoorziening, door middel van de eigen goedgestemde credieten te dekken. (66)

De aldus ingerichte gebouwen, zullen telkens dit mogelijk blijkt, niet worden gebruikt voor het onderbrengen van de legertroepen en in geval de opeisching volstrekt noodzakelijk zou voorkomen, zal de bezetting door de militaire eenheden, derwijze geregeld worden dat de prioriteit wordt voorbehouden aan de organisatie van de passieve verdediging, voor hetgeen betreft het gebruik der onontbeerlijke lokalen en van de telefoonapparaten.

De gemeenteoverheden worden niet alleen aansprakelijk gesteld, door het hooger bestuur, voor de officieele organisatie van de passieve bescherming der bevolking, doch tevens breidt artikel 4 van het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, de verantwoordelijkheid van den burgemeester uit tot de op het grondgebied van de gemeente gelegen burgerlijke inrichtingen.

Zoo deze opdracht overeenstemt met de algemeen geldende beschikkingen van het gemeenterecht, i.c. artikel 90 van de gemeentewet, lijkt het voorschrift van voormeld artikel 4 dus evenwel in tegenstrijd met het 4^e van artikel 5 van hetzelfde koninklijk besluit van 29 Juli j.l.. Overeenkomstig dit artikel wordt het beschermingsplan van de gemeente bij voorbaat aan het college van burgemeester en schepenen voorgelegd en het spreekt dan ook dat, in de eerste plaats de verantwoordelijkheid voor de uitvoering er van, door dit korps wordt gedragen, hetgeen op zijn beurt, de instemming van den gemeenteraad zal hebben te vragen, zooals de letter en de geest van de gemeentewet het willen. (67).

Als derde inrichtingsbestanddeel van de passieve luchtbescherming bij den gemeentelijken echelon, na de gemeentelijke directie en de territoriale burgerlijke wacht, treffen wij in laatste instantie, de burgerlijke inrichtingen aan, w.o. vooral de nijverheids- en handelsinstellingen, wier beschermingsorganisatie als grondslag heeft de bepalingen van artikel 4 en 5 van het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, onder de verantwoordelijkheid van den burgemeester der betrokken gemeente.

De fabrieken vormen de ploegen voor hulpverlening aan de burgers, met het kader van hun eigen personeel, ingelijfd bij de burgerlijke wacht, van de localiteit, waar de bedienden of werklieden gehuisvest zijn.

De hogere overheid heeft er haar akkoord mede betuigd, dat de beschermingsploegen van de nijverheidsinstellingen of handelsinrichtingen aangeworven worden boven het effectief van de territoriale burgerlijke wacht van de gemeente.

De wachten, die de verdediging van de burgerlijke etablissementen op zich nemen, staan onder het commando van den overste der inrichting, aangewezen door den bestuurder van de fabriek zelf en worden uitgerust door de territoriale wacht van de localiteit, waar ze ingeschreven zijn, tenzij de inrichting er toe bereid ware deze kosten te dragen.

Niets belet echter dat de fabriek een reservecontingent vrijwilligers aanwerft voor de verdediging tegen luchtaanvallen, doch in dengelijke eventualiteit, zal zij er toe gehouden zijn de uitrustingskosten algeheel op zich te nemen.

Het gewoon effectief van de beschermingsagenten der burgerlijke instellingen bedraagt 20 tot 25 manschappen, per 1000 inwoners; de eenheidsoverste van de fabriek mag te allen tijde overleg plegen met den Chef van de burgerlijke wacht van de localiteit. (68)

Er dient aangestipt dat de burgerlijke wachten van de nijverheids- en handelsinstellingen, moeten houder zijn van het officieel mobilisatieboekje voorgeschreven voor de leden van de territoriale wacht. Het komt den chef van de wacht van de burgerlijke inrichting toe dit boekje te overhandigen aan het beschermingspersoneel. (69)

De rechtsbeginselen, die aldus werden vastgelegd op de pijlers van de inrichtingsbesluiten en de er bij aansluitende bestuursrechtspraak, betreffende de passieve luchtbescherming, worden als gansch nieuw opgenomen in het arsenaal van onze administratiefrechtelijke instellingen, en het hoeft dan ook nauwelijks gezegd dat zij eerst de proef der practijk zullen moeten onderstaan, vooraleer als betrouwbaar materiaal te kunnen worden gebruikt door den nauwgezetten beoefenaar van ons gemeenterecht.

We moeten evenwel toegeven dat het hier gaat om een probleem, dat veel meer beheerscht wordt door de wezenlijke feitelijkheid dan door stugge juridische regelen, en we zien hierin dan ook, tezelfdertijd als in de jeugdigheid van het onlangs ontworpen statuut, zomede de snelle opeenvolging der onderrichtingen, de eenige determineerende redenen van het gemis aan coördinatie van de voorgeschreven beschermingsmaatregelen en de aarzelande houding van de hoogere overheden bij de uitvaardiging van de wettelijke beschikkingen eenerzijds en de aanvullende bestuursrechtspraak anderdeels.

Noch bij de wetgeving, noch in de rechtspraak ontwaren wij het vereischt juridisch doorzicht en de soepele formuleering, welke de elastische toepassing en de harmonische interpretatie der teksten zouden mogelijk gemaakt hebben.

De administratieve wetsverklaringen zijn vaak in tegenstrijd met zich zelf en afwijkend van de bepalingen der koninklijke besluiten, hetgeen zoowel de zedelijke als rechtskracht van de onderrichtingen vermindert.

Bovendien zijn wij getuige van een betreurenswaardige dualiteit tusschen de lokale diensten van de luchtverdediging en de comité's van den Bond voor Luchtbescherming, terwijl een remmende rechtsonzekerheid en vage afbakening van bevoegdheid in de hiërarchie tusschen de provinciale directies en de normale provinciediensten, de activiteit van de gemeentebesturen schadelijk komt belemmeren.

Zoo we ons op de voldoende werking van den tijd zullen moeten vertrouwen om de gewenschte ordening in het luchtbeschermingsprobleem te zien tot stand komen, staat het toch onbetwistbaar vast dat, niettegenstaande het zoeken naar vaste vormen, het optrekken van het gebouw van de passieve luchtverdediging

in snel tempo vordert en wat vooral ons land betreft, reeds zeer verdienstelijk werk werd verricht.

Ten volle kunnen wij de aanmaning onderschrijven, welke onlangs neergepend werd in het ongaan van den Bond der Belgische Steden en gemeenten: «De nieuwe» oorlogsmethodes hebben op breede schaal de moorddadige doeltreffendheid der krijgsvorrichtingen uitgebreid. De burgerlijke bevolking, die eertijds van het gevaar der slachtvelden bleef verwijderd, loopt het verschrikkelijk risico der luchtbombardementen; hare bescherming dient ernstig ingericht. Deze taak berust op de administratieve overheden en in het bijzonder op de gemeentebesturen». (70).

De definitieve stap op dezen langen weg, zal, naar onze meening, slechts kunnen worden gezet, wanneer de alles beheerschende factor: «de financieele middelen» daartoe geen rem meer zal uitmaken.

Drs. Fr. De Meijst,
Secretaris der stad Aalst.

(45) Ministerieele omzendbrief van 29 September 1939, Generale Legerstaf.

(46) Omzendbrief Algemeen Commissariaat aan heeren Gouverneurs van 21 November 1939.

(47) Schrijven van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 31 October 1939 aan de burgemeesters.

(48) Staatsblad van 1 Juni 1939, op. cit.

(49) Omzendbrief Algemeen Commissariaat dd. 30 Augustus 1939, aan de heeren Gouverneurs.

(50) Schrijven van het Algemeen Commissariaat dd. 25 Augustus 1939 aan de Gouverneurs.

(51) Staatsblad van 17 November 1939.

(52) Zie Ministerieel besluit van 6 Februari 1940 (Belgisch Staatsblad van 8 Februari 1940).

(53) Omzendbrief van het Algemeen Commissariaat dd. 6 December 1939 aan de provinciale directies.

(54) Verslag van de vergadering van den Bond der Steden en gemeenten dd. 16 Januari 1940.

(55) Rondschriften Algemeen Commissariaat aan provinciegouverneurs dd. 21 November 1939, en ministerieel besluit van 6 Februari 1940, op. cit.

(56) Schrijven van den heer Gouverneur voor Oost-Vlaanderen dd. 31 October 1939 aan de burgemeesters.

(57) Zie artikels 16 en 34 van het besluit van 20 Mei 1939.

(58) Zie Staatsblad van 7 Januari 1939.

(59) Zie verslag van de vergadering van den Bond der Steden en gemeenten dd. 22 November 1939.

(60) Zie verslag van de vergadering van den Bond der Steden en gemeenten dd. 10 Januari 1940.

(61) Schrijven van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 5 Januari 1940 aan de burgemeesters.

(62) Rondschriften van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 25 October j.l. aan de heeren burgemeesters.

(63) Rondschriften B. L. B. postdatum nr. L. 39/68/17979.

(64) Zie Technisch-Administratieve cursus B. L. B.

(65) Zie Staatsblad van 14 October 1939.

(66) Omzendbrief van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 20 October 1939 aan de burgemeesters.

(67) Cfr. artikel 75 van de gemeentewet.

(68) Rondschriften van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 30 November 1939 aan de burgemeesters.

(69) Rondzendbrief van den heer Gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen van 30 Januari 1940 aan de burgemeesters.

(70) Zie «De Gemeente», 1939, nr II, bl. 208.

RECHTSPRAAK

148

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 24 April 1939.

Voorzitter : M. Limbourg.

Verslaggever : M. Wauters.

Op. Min. : M. Hayoit de Termicourt.

STRAFRECHT. — SAMENLOOP VAN MISDRIJVEN.
— GECORRECTIONALISEERD WANBEDRIJF. —
OVERTREDING OP HET VERKEER. — VERJARING. — STRAF.

Wanneer een zelfde materieel feit te gelijker tijd een misdrijf uitmaakt voorzien door art. 420 S. W. en tevens een overtreding op het reglement op het verkeer, wordt er slechts een straf, namelijk de zwaarste, uitgesproken. In geval van contraventionalisatie van het wanbedrijf zal de zwaarste straf deze zijn voorzien door het reglement op het verkeer. De verjaring is in dit geval één jaar. (1)

Montulet t/ Belgische Staat.

HET HOF,

Gehoord Raadsheer Wouters in zijn verslag, en op de conclusiën van den heer Raoul Hayoit de Termicourt, advocaat-generaal ;

Gelet op het bestreden vonnis, den 29 November 1938 in graad van beroep door de correctionele rechtbank van Luik gewezen ;

I. Wat de beslissing betreft op de publieke vordering geveld :

Omtrent het eerste middel: schending van art. 23 en 26 der wet van 17 April 1878, doordat het bestreden vonnis d.d. 29 November 1938, de verjaring niet heeft vastgesteld van de publieke vordering, dan wanneer, de feiten van 18 Juni 1937 zijnde en een overtreding uitmakende, verjaard na zes maanden, de publieke vordering — zelfs bij aanneming van regelmatige akten die de verjaring onderbreken — in alle geval moest verjaard worden verklaard, vanaf 18 Juni 1938 ;

Overwegende dat eischer vervolgd was niet enkel wegens onvrijwillige slagen en verwondingen, wanbedrijf dat bij aanneming van verzachtende omstandigheden gecontraventionaliseerd werd, maar ook wegens inbreuk op art. 29 van het K. B. van 1 Februari 1934 op de verkeerspolitie ;

Dat hij veroordeeld werd wegens onvrijwillige verwondingen veroorzaakt door de inbreuk op de verkeerspolitie, en dat de uitgesproken straf dus de zwaarste is, hetzij deze voorzien door art. 2 der wet van 1 Oogst 1899 ;

Dat de verjaring van de publieke vordering, voortvloeiende uit een inbreuk op de wet en op het reglement op de verkeerspolitie, niet van 6 maanden is, maar van 1 jaar te rekenen vanaf den dag waarop de inbreuk werd begaan (art. 7 der wet van 1 Oogst 1899) ;

Dat, daar deze verjaring kan onderbroken worden door akten van onderzoek of van vervolging binnen dezen termijn van één jaar gesteld, het middel in rechte niet opgaat wanneer het zegt dat de verjaring van de publieke vordering, in alle geval verkregen was op 18 Juni 1938 ;

Omtrent het tweede middel : eerste lid : schending van art. 29 van het K. B. van 1 Februari 1934, doordat het ten onrechte is dat bestreden vonnis de plaats van het ongeval als « splitsing of aansluiting » heeft omschreven, en, *tweede lid :* gebrek aan antwoord op de in conclusiën door eischer ontwikkelde bewijsstukken :

Overwegende dat de rechter over den grond der zaak, om te besluiten dat de plaats van het ongeval een « aansluiting » of een « kruising » is, zich gesteund heeft op de beschouwingen van feitelijken aard die aan het toezicht van het Hof van Verbreking ontsnappen ; en dat hij, in strijd met de bewering van eischer, uit verschillende omstandigheden die hij opsomt afleidt dat de aanrijding is voorgekomen op de linker zijde van een groote kruising ;

Dat het middel, in zijn twee leden, feitelijken grondslag mist ;

Omtrent het tweede middel : derde lid : schending van de rechten der verdediging, doordat bestreden vonnis, voor de eerste maal in graad van beroep, eischer een inbreuk op art. 31 van het K. B. van 1

Februari 1934 ten laste heeft gelegd, dan wanneer hij slechts vervolgd was voor inbreuk op art. 29 van dit K. B. ;

Overwegende dat de rechtbank eischer niet heeft veroordeeld hoofdens inbreuk op voornoemd art. 31, maar heeft vastgesteld dat de onvoorzichtigheid, oorzaak der onvrijwillige slagen en verwondingen, kon voortspruiten niet enkel uit de inbreuk op art. 29, maar ook uit het niet-naleven van art. 31 ;

Dat, ten andere, de uitgesprokene veroordeeling, in alle geval, gerechtvaardigd zijnde door de vaststelling van de inbreuk op art. 29, het middel, in zijn derde lid, wegens gebrek aan belang niet ontvankelijk is ;

En overwegende, voor het overige, dat bestreden beslissing werd geveld op een rechtspleging waarin de substantieele of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordeelingen overeenkomstig de wet zijn ;

II. Wat de beslissing betreft op de burgerlijke vordering geveld :

Overwegende dat de Staat, burgerlijke partij, van eischer eischte :

1°) de terugbetaling van de kosten gedaan voor de verzorging en hospitalisatie van den soldaat-wielrijder slachtoffer van het ongeval, en, 2°) de betaling eener som van 410 fr. waarde van den vernietigten velo ;

Overwegende dat eischer het vonnis bestrijdt omdat het den eersten dezer eischen ontvankelijk en gegrond, en den tweeden gegrond heeft verklaard ;

Omtrent het eerste middel : schending van art. 1382 van het burgerlijk wetboek, doordat bestreden vonnis het stellen van Burgerlijke Partij door den Staat die de terugbetaling eischte van voorgeschotene kosten der verzorging aan den milicien, slachtoffer van het ongeval, toegediend ;

Overwegende dat het kosteloos toedienen van geneeskundige en pharmaceutische verzorgingen aan miliciens door den Staat, slechts de uitvoering is der verplichtingen die hem door de wetten en reglementen zijn opgelegd ;

Overwegende dat dit begrip van wettelijke of reglementaire verplichting voor den Staat voortvloeit uit het wettelijk statuut der militairen en het begrip van een door den Staat geleden nadeel uitluit ;

Overwegende dat daaruit voortspruit dat de feiten waaraan eischer zich heeft plichtig gemaakt niet de oorzaak maar enkel de gelegenheid zijn geweest van de kosten door den Staat, wegens zijn zending, voorgeschoten ; en dat deze de terugbetaling dezer kosten noch vragen noch bekomen kan ;

Waaruit voortvloeit dat bestreden vonnis, — door de vordering van den Staat ontvankelijk te verklaren voor zoover ze van den dader van het ongeval de terugbetaling wil bekomen van de geneeskundige-, pharmaceutische- en hospitalisatiekosten voor den in het ongeval verwonden milicien uitgegeven, — art. 1382 van het burgerlijk wetboek geschonden heeft ;

Omtrent het tweede middel : betrekking hebbende op de gegrondheid van de stelling als burgerlijke

partij van den Staat voor terugbetaling der waarde van het vernielde rijwiel, en afgeleid uit de schending van art. 1382 en 1384 van het burgerlijk wetboek, 145 en 147 van den wegcode en 97 der Grondwet ;

Overwegende dat het middel, in zijn eerste lid, aan bestreden vonnis verwijt geen volledig antwoord te hebben verstrekt op de conclusiën van eischer ;

Overwegende dat, indien de rechter verplicht is de middelen van verweer en van exceptie in de conclusiën aangevoerd te beantwoorden, hij op de eenvoudige bewijsgronden van feitelijken aard niet moet ingaan ;

Dat dit het karakter was van de passussen der conclusiën waarop niet zou geantwoord zijn ;

Omtrent het tweede lid van het middel, de schending inroepende van art. 1384 van het burgerlijk wetboek, 145 en 147 van den wegcode, doordat bestreden vonnis zou gezegd hebben dat de eenheden der grenswielrijders van het leger, bij toepassing van art. 147, ontslagen zijn van de verplichting hun uiterste rechterzijde te houden in de gevallen voorzien bij art. 29 en 31 van den wegcode ;

Overwegende dat deze bewering insluit dat de rechter over den grond der zaak zou beslist hebben dat het peleton wielrijders waarvan het slachtoffer deel uitmaakte, zijn rechterzijde niet hield ;

Overwegende dat deze beslissing in het bestreden vonnis niet voorkomt ;

Dat het middel, dus in geen enkel zijner leden mag worden aangenomen ;

Om deze redenen,

Verbreekt bestreden vonnis, doch in zoover slechts het de stelling van burgerlijke partij door den Staat ten einde terugbetaling te bekomen van de verzorgings- en hospitalisatiekosten voor den verwonden soldaat uitgegeven, met voorbehoud voor de toekomst, ontvankelijk en gegrond verklaart :

Verwerpt de voorziening voor 't vorige ;

Zegt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers der rechtbank te Luik en dat melding ervan zal gemaakt worden in den rand van het gedeeltelijk vernietigde vonnis ;

Verwijst de zaak alzoo omschreven naar de rechtbank te Hoei, uitspraak doende in graad van beroep over politievonnissen ;

Kosten voor de helft ten laste van eischer, de andere helft ten laste van den Staat.

(1) De stelling van het Hof van Verbreking, is heel juist, doch het arrest zou kunnen aanleiding geven tot een zekere verwarring. Tenzij het anders door de wet bepaald wordt, zijn de wanbedrijven verjaard na drie jaar. Wanneer een wanbedrijf gecontraventionaliseerd wordt, wordt dat wanbedrijf aanzien (wat de verjaring betreft) als zijnde altijd een overtreding geweest en verjaart het na zes maanden. Wij zeggen wat de verjaring betreft, want de regels voor de mededaderschap, enz., in het algemeen niet toepasselijk op de overtredingen, blijven toepasselijk op die misdrijven.

De overtredingen verjaren na zes maanden, doch de inbreuk gepleegd ter zelfder tijd op artikel 420 S. W. bevoegdheid van de Politierechtbank) verjaren na een jaar.

De zaak waarin het Hof van Verbreking uitspraak gedaan heeft, deed zich als volgt voor; Iemand had

inbreuk gepleegd ter zelfden tijd op artikel 420 S. B.W. (onvrijwillige kwetsuur) en op het verkeer. De onvoorzichtigheid welke hij gepleegd had, was juist het feit voorzien door het reglement over het verkeer welke hij overtreden had, zoodus moest de Rechter maar eene straf uitspreken, daar een feit twee misdrijven uitmaakte. Indien de zaak voor de correctionele Rechtbank verzonden ware geweest, was het feit A (inbreuk op art. 420 S. W.) verjaard na drie jaar en het feit B (inbreuk verkeer) verjaard na een jaar, zelfs indien het feit voor de Rechtbank gebracht was nadat het feit B verjaard was, mocht de Rechtbank nog veroordeelen hoofdens feit A, alhoewel de onvoorzichtigheid voorzien door dit feit juist de inbreuk was tegen het verkeer.

Maar de zaak werd gecontraventionaliseerd verzonden tot de Politierechtbank. Daar was het feit A verjaard na zes maanden en het feit B na een jaar. Wanneer de zaak ter zitting opgeroepen werd moest men vaststellen dat het juist A verjaard was en dat het feit B nog niet verjaard was. De rechter heeft dus veroordeeld hoofdens feit B, alhoewel het materieel feit, ter zelfder tijd de feiten A en B uitmaakte. Uit den tekst van het arrest van het Hof, zou men, op eerste zicht, kunnen uitmaken dat het feit A, omdat het samenloopt met het feit B, niet verjaard is, doch dit is, meenen wij, een te letterlijke interpretatie van dit arrest. De verjaring is van openbare orde. Het feit A is en blijft verjaard (alhoewel bewezen) het feit B is niet verjaard en zich steunende op dit feit, mag de rechter schadevergoeding geven zelfs aan deze die gekwetst werd en die zich steunen mag op de fout, welke betichting B uitmaakt en niet alleen op de fout welke de betichting A uitmaakte.

149

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e Kamer. — 26 Januari 1940.

Voorzitter : M. de Potter.

Raadsheeren : MM. De Beus en Van der Donckt.

Op. Min. : M. Van der Perren.

Pl. : Mters Gyselinck t/ Schöller, De Strijcker, Degen, H. De Jongh en Bauchan.

AANSPRAKELIJKHEID. — POLDER. — DOORBREKEN VAN DIJK INGEVOLGE STORMTIJ.

Het doorbreken van een Polderdijk ingevolge stormtij, met de daaropvolgende overstroming zijn op zich zelf geene redenen van aansprakelijkheid voor de Poldervereeniging tegenover eigenaars of nijveraars gevestigd binnen de omschrijving van den Polder of er buiten in het overstroomde gebied.

De rechtsmacht is onbevoegd om het feit dat de dijken hooger en zwaarder hadden kunnen zijn, zonder andere redenen van schuld, als grond voor aansprakelijkheid te aanzien.

De rechtbanken zijn onbevoegd om bestuurlijke Overheden, Bestendige Deputatie, Provincie, of Belgische Staat (Openbare Werken), als aansprakelijk te aanzien wegens hunne zending van toezicht of de macht die hun toegeschreven wordt bepaalde werken aan de Polders op te leggen of zelfs van ambtswege uit te voeren.

Sté Franco-Belge d'Entreposage des Pétroles t/ Belgischen Staat, Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, Bestendige Deputatie van de

Provincie Antwerpen en Polder van Hoboken.

De Heer Advocaat-generaal Van der Perren gaf zijn advies in de volgende bewoordingen:

* * *

De ingestelde actie strekt tot herstel der schade geleden door de overstroming van den Polder van Hoboken, veroorzaakt door de stormtij van 22-23 November 1930, welke den Scheldedijk op verschillende plaatsen heeft doorgebroken.

De oorspronkelijke aanlegster heeft in zake geroepen: den Polder van Hoboken, den Belgischen Staat vertegenwoordigd door den Heer Minister van Openbare Werken, de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen, de Bestendige Deputatie der provincie Antwerpen.

Het vonnis a quo dd. 24 Maart 1937 der Rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen heeft het Polderbestuur verantwoordelijk verklaard voor de geleden schade, de vraag niet ontvankelijk verklaard tegenover de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen; ontvankelijk doch ongegrond tegenover de Bestendige Deputatie der Provincie Antwerpen en den Belgischen Staat.

I. Wat de scheiding der machten betreft.

De polder is een instelling belast met den dienst van de veiligheid, gezondheid en vruchtbaar-making van op het water veroverde of tegen dit element te beveiligen grondgebieden.

De polder heeft een uitgebreide bevoegdheid: hoofdzakelijk het aanleggen, onderhouden en herbouwen der dijken, doch tevens de uitvoering van alle werken van aard om het regiem der wateren te beïnvloeden. Hij bestrijdt en voorkomt de dijkbreuk, de overstroming, die er het gevolg van is, de gevaren waaraan zij de bevolking en de eigendommen in en zelfs buiten den Polder gelegen blootstelt.

Kortom: hij vervult een zending van openbare veiligheid en openbaar belang (Zie Schramme, Des Polders, bl. 209).

Dit belet echter niet dat deze inrichtingen onderworpen zijn aan de algemeene beginselen der verantwoordelijkheid, die zoowel op de openbare besturen als op de privaot personen toepasselijk zijn; dat zij zoowel als de bijzonderen voor de rechtbanken aansprakelijk zijn voor alle schendingen van burgerlijke rechten en n.l. van het recht van eigendom, die door hun fout of nalatigheid — ter zake het gebrek aan onderhoud der dijken — zouden veroorzaakt zijn. (Zie Beroepshof Brussel, 11 Juli 1934. - Journal des Tribunaux 1934 N° 3393. - De Page, Droit civil T. II, 1064. - Pauwels, blz. 139: Polders en Wateringen, tweede deel, blz. 139).

De wet zelf legt aan de Polders het onderhoud der dijken op. Zij hebben de verplichting deze in hun normalen staat te behouden en hebben niet het recht het vertrouwen door de burgers in de waakzaamheid der openbare besturen gesteld te beschamen. (Verbrekingshof, 11 Mei 1933. - Advies van den Heer Advocaat-Generaal Gesché met nota van den Heer Prokureur Generaal Leclercq. - Pas. 1933.I.223).

De verplichting der Polders strekt zich uit niet alleen tot de dijken, waarvan zij eigenaar zijn, doch ook tot de gedeelten van de dijken die aan private personen toebehooren. Zij kunnen zich van deze verplichting op derde personen niet ontlasten. (Beroepshof Brussel, 4 Januari 1939, Rechtskundig Weekblad, 29 Januari 1939, N° 20, Kol. 781).

II. Zijn de Polders verantwoordelijk voor schade aan industriële eigendommen toegebracht?

Uit voorgaande beschouwingen blijkt reeds dat de Polders, hoewel met een zending van openbaar belang gelast, hoofdzakelijk landbouwinrichtingen zijn. Zij

hadden oorspronkelijk voor doel de *gronden* tot hun gebied behorend op de zee of den stroom te veroveren of er tegen te beveiligen, ze tegen overstroming te vrijwaren en voor *landbouwvoortbrengst* of vee-teelt geschikt te maken. (Zie Pandectes belges, T. 77 V° Polders; - Vauthier: Droit administratif de la Belgique, blz. 343, N° 285).

Het object van de Polders is de verdediging van de ingedijkte *gronden* tegen de werking van zee en tijrivieren. (Zie verslag van de Commissie tot herziening van de wetten op de Polders en Wateringen. - Bescheiden van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittingsjaar 1933-1934, N° 111-112).

Zij begunstigen de openbare welvaart aan de veroveringen van den *landbouw* verbonden, onttrekken aan de zee of aan den stroom uitgestrekte vruchtbare gronden en beschermen de *landbouwwijdommen* die door een plotselinge overstroming, door dijkbreuk veroorzaakt, zouden vernietigd worden. (Zie Schramme, Des Polders, bl. 209).

Oorspronkelijk strekte het gebied van den Polder, bij gebrek aan industrie, zich alleen uit tot landelijke bezittingen.

Toen in de 17° eeuw de Polder van Hoboken zijn octrooi ontving, was zijn eenig doel en object de cultuurgronden tegen de actie der golven te beschermen. Van nijverheidsinrichtingen was alstoen geen sprake. En artikel 509 van het politiereglement van Hoboken bepaalt: « Het is verboden woonhuizen te bouwen in » den Polder, die alleen overstrombare landen begrijpen » gelegen beneden het peil van de gewone hoogte » Scheldetij. »

Het vonnis a quo heeft beslist dat ook industriële eigendommen mogen aanspraak maken op schadevergoeding vanwege den Polder tengevolge van overstroming.

Deze stelling is in strijd: 1) met het gewoonterecht dat de Polders beheerscht; 2) met het advies der Commissie voorgezeten door den Heer Soenens, Raadsheer in het Hof van Verbreking en lid van den Raad van Wetgeving. (Zie verslag van de Commissie tot herziening van de wetten op de Polders en de Wateringen. - Bescheiden Kamer der Volksvertegenwoordigers, Zittingsjaar 1933-1934, N° 111-112); 3) met het arrest van het Hof van Beroep van dezen zetel dd. 11 Juli 1934, Journal des Tribunaux, 1934, n° 3393).

1) Het Gewoonterecht.

Het polderrecht wordt, inzonderheid op het gebied van belasting (dijkgeschot of morgengeld), door de aloude gewoonten beheerscht. Het recht belastingen te innen, ten einde in het onderhoud en herstel der dijken, alsmede de andere inwendige uitgaven te voorzien, vindt zijn oorsprong in de octrooien der Regeering. De Polder van Hoboken dankt zijn ontstaan aan een octrooi van Karel II, Koning van Spanje, van 1682.

Het besluit van 19 Messidor jaar VIII van den prefect van het Departement der Schelde bepaalt uitdrukkelijk in zijn artikel 48: « Les directions des Polders » sont maintenues telles qu'elles sont instituées actuellement, conformément aux lois, usages et règlements » en vigueur sous l'ancien gouvernement. Néanmoins » les dispositions de ces lois, usages et règlements, qui » seraient contraires au présent arrêté, sont formellement annulées. »

En het besluit van den Eersten Consul van 13 Thermidor jaar VIII, waarbij voormeld besluit van den prefect van het Departement der Schelde wordt goedgekeurd, gewaagt van: « l'arrêté qui a pour objet de » régler et ordonner, suivant les anciens usages, la levée, » sur les propriétés des polders, des sommes nécessaires » pour subvenir à leur conservation... »

Eindelijk het besluit van 4 Frimaire jaar IX, hetwelk dat van 19 Messidor jaar VIII verklaart, spreekt van : « *les anciens usages, qui sont maintenus dans toute leur vigueur en conséquence de l'article XLVIII de l'arrêté du 19 Messidor.* »

Welnu, een vluchtig overzicht der wetten en besluiten der polderwetgeving leidt tot de conclusie dat de belasting uitsluitend op den grondeigendom gevestigd werd.

Artikelen 19, 20, 21, 22, 23 van het besluit van 19 Messidor jaar VIII; artikelen 1, 3, 4 van het besluit van 25 Fructidor jaar VIII; artikelen 8 en 9 van het besluit van 4 Frimaire jaar IX, bepalen allen het bedrag der belasting : zooveel *per morgen of per hectaar.*

En de Belgische Grondwet bekrachtigde dit aloude gebruik door de bepaling van artikel 113 : « *Il n'est rien innové du régime actuellement existant des polders et des wateringen, lequel reste soumis à la législation ordinaire.* »

Aldus hebben de polderverenigingen onder de huidige wetgeving, de hoofdkenmerken behouden die zij in de oude wetgeving bezaten krachtens de octrooien, waaraan zij hun bestaan te danken hebben. (Zie Schramme, Des Polders, blz. 186).

2. Ook de Commissie tot herziening van de wetten op de Polders en de Wateringen (zie blz. 23 van haar verslag) is de meening toegedaan dat onder de huidige wetgeving alleen op de ongebouwde eigendommen van het Polder- of Wateringgebied belastingen ten behoeve van deze besturen mogen worden geheven.

De Commissie was van oordeel dat zij, zooals in de Nederlandsche wet, moest voorstellen dat én de gebouwde en de ongebouwde eigendommen van Polder of Wateringen in beginsel ten behoeve van deze besturen zouden kunnen worden belast. En deze bepaling zou het voorwerp uitmaken van artikel 69 van het wetsvoorstel betreffende Polders en artikel 67 betreffende de Wateringen, luidende als volgt : « *Op al de eigendommen, zoowel gebouwde als ongebouwde van het Poldergebied kan de belasting worden geheven op de grondslagen en met het onderscheid te bepalen bij reglement : dit reglement mag de verhouding van bijdrage in den aanslag differentieel vaststellen onder de verschillende orden van eigendommen gelegen in het gebied; het bedrag van den aanslag wordt door de algemeene vergadering bepaald.* »

Het vaststellen van de differentieele verhoudingen voor de verschillende categorieën erfenissen slaat niet alleen op het eventueel onderscheid tusschen gebouwde en ongebouwde eigendommen; doch heeft tevens betrekking op het thans toegelaten onderscheid tusschen de verschillende categorieën van gronden, volgens derzelver waarde of toestand.

Onder de huidige bestaande wetgeving is het de vergadering van den Polder, die de belastingen stemt, uitsluitend samengesteld uit eigenaars van een bepaald minimum hectaren grond in het poldergebied gelegen.

In de artikelen 14 P en 13 W der voorontwerpen van meergenoemde Commissie wordt het beginsel gehuldigd dat ook aan de eigenaars van gebouwde eigendommen voortaan stemrecht wordt toegekend op de algemeene vergadering van den Polder. Doch, volgens de termen van lid 2 dezer zelfde bepaling mag, welke ook de grondslagen zijn van den aanslag, het stemrecht wegens de gezamenlijke gebouwde eigendommen toegekend in zijn geheel de verhouding van 2/5 van het totaal aantal der stemmen niet te boven gaan. De commissie zag in deze bepaling een onmisbaren waarborg voor het evenwicht van de respectievelijke belangen in het Beheer van den Polder of van de Watering — doch

bevestigde eens te meer het overwegend landelijk karakter dezer instellingen.

De Poldervereniging heeft aldus, volgens haar oorsprong en hare inrichting, uitsluitend op de polderlanden den last gelegd van de gemeenschappelijke verdediging dezer gronden tegen de gevaren der zee of van den stroom.

3) Terecht heeft dan ook het *arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 11 Juli 1934* (zie Journal des Tribunaux 1934, N° 3393) beslist dat de Polders, ingesteld ten einde labeur- en weilanden tegen de aanvallen der wateren te beschermen, niet de verplichting hebben maatregelen te treffen welke den werkkring hunner ambtsbedrijvigheid overschrijden.

Voorzeker, de Polder kan de industrialisatie van zekere zijner gronden niet beletten; doch deze gebeurt als dusdanig op risico der industriëelen die zich in het poldergebied vestigen, want de bescherming der nijverheden vereischt middelen van werkzaamheid, waarover de poldervereniging niet beschikt; zij vergt geldelijke inkomsten, gansch buiten verhouding met de belastingen en inkomsten door het beheer van den Polder geïnd.

Anderzijds hebben deze nijverheden, door zich in de lage polderstreek te vestigen, zich vrijwillig aan het risico eener steeds mogelijke overstrooming blootgesteld, waartegen het hun behoorde zichzelf door ophooging van het terrein of andere maatregelen in de mate van het mogelijke te beveiligen, zulks des te meer daar het hun niet onbekend kon zijn dat de gemeentereglementen van Hoboken uitdrukkelijk verbieden er woningen te bouwen en dat de overstrooming van 1928 hen tegen het gevaar gewaarschuwd had.

III. Heeft de poldervereniging van Hoboken de dijken niet in normalen staat onderhouden en bestaat er oorzakelijk verband tusschen het gepleegde verzuim en de overstrooming van 23 November 1930?

Twee fouten worden door het deskundig verslag ten laste van den Polder gelegd : 1) den hoofddijk niet op een merklijk hooger peil (minstens 0,75 met.) te hebben behouden dan de hoogst gekende tijd; 2) het onderhoud van dezen dijk te hebben verwaarloosd.

1) *Wat het hoogtepeil van den hoofddijk betreft* kan er op worden gewezen dat niet al de bevoegdheden de meening zijn toegedaan dat de door de experten voorgestelde verhooging een heilzaam en afdoend uitwerksel zou hebben. De heer Van Caeneghem, Minister van Openbare Werken, verklaarde ter zitting der Kamer van Volksvertegenwoordigers dd. 27 Maart 1931 (Zie, Compte rendu analytique, bl. 429 : « *En rehaussant les digues, on augmente la menace pour Anvers, ce qui nous oblige à chercher une autre solution.* » En de heer Minister beweert dat deze oplossing bestaat in het oprichten van captatiepolders.

2) *Wat het gebrek aan onderhoud betreft :*

De deskundigen zelf stellen vast : blz. 28 : « *Les talus de la digue sont, en général, dans un état satisfaisant, ils sont gazonnés. Sur toute la longueur de la digue, le talus intérieur est vierge de toute plantation dont les racines pourraient faciliter la formation de passages pour l'eau.* » Bl. 30 : « *Sur toute la longueur de la digue, le talus extérieur est bien protégé par un gazon touffu, ce qui indique la présence d'une couche de terre forte.* » Bl. 112 : « *Les experts n'ont pu se rendre compte par le visuel de la nature des terres, qui ont servi à rétablir les brèches de 1928. Comme la terre du schorre voisin constitue un excellent matériel pour la construction des digues, il est probable qu'il en a été fait usage.* » Bl. 122 : « *Les experts n'ont d'ailleurs pas constaté la présence de trous de taupes ou de rats dans la digue.* »

Doch de deskundigen wijzen enerzijds op bruske hoogteverschillen die de scheiding van uitgevoerde herstellingswerken aanduiden (bl. 39); anderzijds op spleten en doorzippelingen in de dijken.

Zij bekenen evenwel dat zij het bestaan dezer laatste niet vastgesteld hebben. Zij steunen enkel op het getuigenis van M. en Mme Caremans, huisbewaarder van de vernisfabriek en Jos. Janssens, polderwachter, die zouden verklaard hebben dat op verschillende plaatsen van den dijk zich doorzippelingen voordeden wanneer de tij het schorland bedekte en dat het water opborrelde aan den voet van het binnentalud van den dijk en soms kleine hoeveelheden zand medesleepte.

De heer Van den Wyngaert, gewezen beëdigd polderwachter, heeft geweigerd eenige inlichting aan de deskundigen te verschaffen. Hier dient opgemerkt dat de verklaring van dezen laatste alsmede van andere bevoegde getuigen van het grootste gewicht zou geweest zijn, aangezien de deskundigen bekenen dat zij persoonlijk het feit niet hebben vastgesteld.

Aan de verklaring van M. en Mme Caremans kan geen overwegend belang worden gehecht daar zij vermoedelijk onbevoegd zijn in de techniek der polderdijken en in dienst schijnen te zijn van een der in zake betrokken industriele inrichtingen.

Anderzijds is de verklaring van den heer Janssens, polderwachter, te onbepaald en biedt de wijze waarop zij in het deskundig verslag is aangehaald geen voldoende waarborgen om er met zekerheid uit te besluiten tot het bestendig karakter der doorzippelingen het gebrek aan onderhoud der dijken en vooral tot oorzakelijk verband tusschen dit beweerde verzuim en de overstroming van 23 November 1930.

Weliswaar stippen de deskundigen aan dat slechts onvoldoende sommen door den Polder van Hoboken jaarlijks aan het herstellen der dijken werden besteed, doch hier rijst de vraag: Kon de overstroming van 23 November 1930 vermeden worden met de hulpmiddelen waarover een poldervereeniging normaal beschikt,

De experten zelf geven toe (bl. 3 en 100 van hun verslag) dat onder de actie van een stormwind de tij een gansch abnormaal peil bereikte — het hoogste, dat ooit geregistreerd werd.

De Heer Kummer, hoofdingenieur van bruggen en wegen, haalt in de « Annales des Travaux public de Belgique en 1844. T. II » meer dan 60 buitengewone tijen aan, die dijkbreuk en overstroming in de Polders tengevolge hadden.

Wel schrijven de deskundigen (bl. 86 kopij van hun verslag) dat Mr Verhey de meening is toegedaan dat onze kundigheden voldoende gevorderd zijn opdat dijkbreuk kunne vermeden worden. Doch zijzelf schijnen het niet formeel te durven bevestigen en voegen er in nota aan toe: « A condition de faire abstraction de la dépense. »

Nagaande dat de poldervereeniging, — zooals uit het reeds aangehaald verslag van de Commissie tot herziening van de wetten op de Polders en Wateringen duidelijk blijkt —, onder de bestaande wetgeving slechts op de ongebouwde eigendommen belastingen heffen mag, kan van deze vereeniging redelijkerwijze niet worden verwacht dat zij dijken aanlegge, onderhoude en herstelle, die aan de hoogste technische eischen beantwoorden, wanneer men daarenboven rekening houdt met de zeer uitgebreide zending, die zij te vervullen heeft, n.l. het aanleggen van wegen en banen, van vaarten en grachten en het uitvoeren van alle desbetreffende werken als daar zijn bruggen, sluizen, kanalen voor de waterleiding, enz. (Zie Schramme, Des Polders, bl. 188).

Overigens heeft de Polder tegenover gelanden en

andere burgers niet de absolute verplichting overstroming te voorkomen. Doch hij heeft de wettelijke zending, onder toezicht der hogere bestuurlijke overheid, alle nuttige maatregelen te treffen tot voorkoming van overstroming, daarbij rekening houdend:

1) met zijn historische zending: de laeure- en weilanden, door de tij der zee of van den stroom bedreigd, tegen vernietiging te vrijwaren en voor de nationale welvaart te behouden (Zie Kummel: « Polders du Bas Escaut en Belgique », aangehaald in het deskundig verslag, bl. 43 der kopij);

2) met de beperkte hulpmiddelen die in dit verband te zijner beschikking worden gesteld.

Besluit: De ingestelde eisch dient ontvankelijk doch ongegrond verklaard tegenover al de oorspronkelijke gedaagde partijen met veroordeeling van eischeres tot de kosten van beide instantiën.

De Advocaat-Generaal,
Van der Perren.

ARREST

Gezien de verknochtheid der hoofdberoepen en van de incidenteele beroepen: het Hof voegt ze samen om erover door een zelfde arrest te beslissen;

Overwegende dat in den nacht van 22-23 November 1930, ongeveer 5 uur 's morgens, bij hoogtij van de Schelde te Hoboken, de hoofddijk, op drie verschillende punten van haar 3275 m. lengte, wegbrak; dat de experten drie breuken konden waarnemen, toen zij zich op 6 December ter plaatse begaven: 't zij twee breuken van ongeveer 20 meter in het gedeelte van den dijk in het bezit van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, aan den Belgischen Staat toehoorend, en een derde breuk, lang 120 meter, in het gedeelte van den dijk toebehoorend aan het Polderbestuur van Hoboken; dat zij in hun verslag bevestigen dat heel de massa van den dijk, tot zijn fundeeringen toe, naar den binnenkant van den Polder was weggeschoven onder de werking der onstuimige wateren die den Scheldedijk hadden overstroomd;

Overwegende dat de gebeurtenis zich voordeed den derden dag van aanhoudende hooge tijen en hevige stormwinden uit het N. W.; dat op 23 November de wind met een snelheid van 88 km. in het uur blies en de tij een hoogte aldaar bereikte van ten minste 7 meter 29, hetgeen zich nooit tevoren had voorgedaan;

Overwegende dat de ramp zich des te erger vertoonde daar op de volgende dagen, de vloed, onder de werking van steeds sterke winden, zich boven de gemiddelde snelheid bleef houden met het gevolg dat de oorspronkelijke breuken nog verbreidden en de overstroming op plaatsen ongeveer cota 4.20 bereikte;

Overwegende dat eischeressen in het geding, in den Hobokensche Polder of daarnaast nijverheidsinstellingen uitbaten, zijnde hetzij eigenaars van den grond, hetzij huurders of wettelijke bezitters;

Dat zij, bij dagvaarding van 5 November 1932, van het Polderbestuur alsmede de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen vergoeding eischten voor de schade die hun door de overstroming werd toegebracht, en wel op de hiernavolgende wettelijke gronden:

I. - Schending van de wettelijke verplichting die op de Polderbesturen en op de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen rust om de eigendommen, toebehoorende aan derden, onbeschadigd te vrijwaren tegen overstromende wateren, door den polderdijk te onderhouden in een staat die tegen het gevaar bestand is;

II. - Inbreuk op art. 1382 van het Burgerlijk Wetboek om den polderdijk slecht of niet genoegzaam te hebben onderhouden en er geen voldoende herstellingen te hebben aangebracht sedert de dijkbreuken van November 1928 ;

III. - Vermoeden van aansprakelijkheid luidens art. 1384 van het Burgerlijk Wetboek als hebbende de wettelijke bewaking over de dijken die aan hun eigendom palen;

Overwegende dat de twee bovengenoemde oorspronkelijke verweerders ten onrechte staande houden dat het principieel van de scheiding der machten de rechtbanken onbevoegd zou maken om het geding tegenover hen te beslechten ;

Overwegende dat elk openbaar bestuur te verantwoorden heeft voor iedere daad die schade aan derden veroorzaakt, wanneer die schade te wijten is aan een daad, die als fout kan worden aangemerkt;

Overwegende dat geen wettelijke beschikking uitzondering aan dien algemeenen stelregel aanbrengt, zelfs wanneer het gaat om het bestuur van Poldergronden, waarvan het beheer, luidens art. 113 van de Grondwet, steeds door de gebruiken en de gewoonten van het oude regiem en de Dekreten van vóór 1830 wordt beheerscht; dat het niet wordt aangetoond dat ook het Gewoonterecht de principen van art. 1382-1384 niet bevestigde;

Overwegende dat het Hof zich daaromtrent neerlegt bij de redenen in het bestreden vonnis breedvoeriger uiteengezet;

I. - Overwegende dat het vonnis echter dien stelregel overschrijdt wanneer het oordeelt dat de nijveraars of de inwoners van den Polder het recht bezitten op een volkomen veiligheid achter de beschutting der dijken, en dat zij zich geenszins moesten aanzien als door dijkbreuk bedreigd, te meer daar zij mochten vertrouwen dat de ramp van 1928 zich niet zou herhalen;

Overwegende dat degenen die hun woning of industriele gebouwen op lage en moerassige gronden vestigen, eertijds op de rivier gewonnen ten behoeve van den landbouw, en waar het zooals te Hoboken verboden is woonhuizen aan te leggen, zich rekenschap moeten geven dat zij, hoewel tegen gewone of zelfs buitengewone tij door een goed dijkstelsel beschut, nochtans aan overstroming blootgesteld blijven, welke de hoedanigheden der dijken ook mogen wezen, op den dag dat de ontketende krachten der natuur zooals het op 23 November 1930 geschiedde, sterker zullen worden bevonden dan al de verweermiddelen die de wetenschap uitgevonden heeft om het gevaar te mijden (zie blz. 121 van het verslag); zij zullen, zoomin als de inwoners van een gemeente, mogen vertrouwen op een algemeene vrijwaring van hun gezondheid, veiligheid en ongeschondenheid tegen welke abnormale gebeur-

tenissen ook en zij moeten dan ook het hunne bijdragen door bij voorbeeld op aangevulden grond of op grondpalen te bouwen; dat hieruit volgt dat aanleggers hoegenaamd niet kunnen beweren dat door het bestaan van een dijkstelsel zij in den waan zouden zijn gelaten door de openbare besturen, die hun vertrouwen aldus zouden hebben verschalkt, dat hun thesis, volgens welke de openbare besturen schuldenaars zouden zijn, tegenover de inwoners, van volkomen ongeschondenheid, zulks bij wettelijke verplichting, en op straf van volledige vergoeding van alle schade, op geen wettigen grondslag berust;

II. en III. - Overwegende echter dat hun burgerlijke rechten beschermd blijven binnen de perken van art. 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek en zij het openbaar bestuur aansprakelijk mogen maken voor elke schade, die aan een fout van dit bestuur kan worden aangerekend, binnen de perken van het Publiekrecht ;

Dat zij nochtans, op grond van art. 1382 als van art. 1384, den bewijslast dragen omtrent de oorzaak der schade; dat, te dien opzichte, het hun niet volstaat te bewijzen dat het dijkstelsel zekere gebreken vertoonde, die niet te vereenigen zijn met de jongste gegevens der wetenschap; zij moeten bovendien aantoonen dat de overstroming, gevolg van de dijkbreuk, te wijten is aan dit of dat gebrek, waaraan het bestuur positief verzuimd heeft ten gepasten tijd en met de middelen waarover het beschikte, herstelling aan te brengen;

Overwegende dat omtrent het te leveren bewijs de bestanddeelen door het vonnis behouden heelemaal als onvoldoende voorkomen;

Overwegende dat aangemerkt moet worden in de eerste plaats, dat noch de experten, die geen gelegenheid hebben gehad den stand der dijken, vóór de ramp, waar te nemen, noch het vonnis, de ware oorzaak der dijkbreuken hebben kunnen vaststellen; daaromtrent wijzen de experten zeer zorgvuldig en voorzichtig op de menigvuldige bestanddeelen waarmede in het algemeen dient rekening gehouden wanneer men de ware oorzaak wil vaststellen van de ineensstorting der dijken; zestig bladen van hun verslag worden in beslag genomen om de elementen in het licht te stellen, die ieder hun uitwerksel hebben op de vastheid der aangebrachte gronden, en waarvan de invloed zich des te heviger vertoont wanneer te tijgolgen onder de uitwerking van den uuraanwijzende afstand van het storend gesternte (blz. 52 van het verslag) - de werking en richting van vloed en van wind (blz. 54, 63, 64) - de wijidte van het waterpas der tij (blz. 57) in verband met de algemeene vochtigheid van de gronden gedurende het afgelopen jaar (blz. 65) en zoo meer (zie blz. 65, 71, 72, 75 en 76);

Overwegende dat onder die talrijke oorzaken van overstroming, de experten er geen enkele kunnen aanduiden als hebbende die van November 1930 te weeg gebracht, hetgeen nochtans binnen de perken van hun zending lag die luidde als volgt : « Faire » toutes les constatations urgentes pour éclairer la justice au point de vue de la détermination de la » cause du dommage »;

Overwegende dat eischeressen zoo goed overtuigd zijn dat het verslag breede leemten daaromtrent vertoont daar zij, vóór het Hof een aanvullend advies aanvragen met het oogmerk aan te toonen » dat de dijken onbetwist weerstand moesten bieden » (sic), ware de hoofddijk in goeden staat geweest, met geregelde effenmaking en zonder eenig gebrek »;

Dat bovendien dient aangemerkt dat op dat gewichtig vraagpunt, eischeressen de aandacht der experten bijzonder hadden getrokken door hun de vragen N° 15, 19, 20 en 21 te stellen, welke dan ook zonder beslissend antwoord bleven;

Overwegende dat uit de bewoording zelf van het aangevraagd aanvullend verslag dient afgeleid dat eischeressen tegenwoordig afzien van hun verwijt omtrent de, volgens de experten, onvoldoende hoogte der dijkkruienen; dat dergelijke houding zich laat verstaan doordien :

1° in rechte met reden wordt opgeworpen dat dit punt souverain door het Polderbestuur wordt beslist en dat de Rechtbanken onbevoegd zijn om zich bezig te houden met zaken die het beginsel zelf van het verdedigingstel betreffen;

2° in feite ernstig door op het stuk zeer vertrouwde schrijvers wordt betwist dat het belang der gemeenschap zou vereischen dat het geheele stelsel der Scheldedijken verhoogd zou worden tot op 0,75 meter boven het hoogste waterpas der gekende tijen, zooals de experten het voorhouden;

Overwegende aldus dat het verzuim van wege het Polderbestuur dergelijk werk te hebben uitgevoerd, dat niet alleen onderhoudskosten zijner dijken, doch herbouwingskosten vergt, dat bestuur aldus niet als een fout mag aangewreven worden;

Overwegende dat, omtrent den stand van onderhoud der dijken, uit de bewerkingen en bevindingen der experten niet mag worden afgeleid dat de dijkbreuken te wijten zijn aan een onvoldoende onderhoud; zij beschrijven het gedeelte der dijken, zooals die zich na de ramp vertoonden, als samengesteld uit gepaste gronden of materialen en hebbende nagenoeg effen platform (blz. 115 en volg.) waarvan de lijn slechts bochten laat zien (blz. 27) of verschil van hoogten van + 7 met. tot + 7.691 met. = 0,691 met.; de hellingen zijn in algemeen goeden staat (slechts één inzakking aan den binnenkant werd waargenomen), de uiterste kant is met gezonde graszode bewassen (blz. 28); doorzijpingen of barsten van gewicht, hollen van mollen of ratten werden er niet bespeurd door de experten; tengevolge der dijkbreuken van 1928, heeft het Polderbestuur de dijkkruienen algemeen verhoogd tot op een peil dat hooger staat dan het waterpas in 1928 door de golven bereikt (blz. 102), de minste hoogte zijnde + 7 m. 15; het waterpas van den dijk, toebehoorende aan de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, was ten minste op de hoogte van + 7 met., zijnde ongeveer de cota + 7.05 met., waarnaar de Stad Antwerpen zich heeft gedragen voor het aanleggen der Scheldekaaien;

Overwegende dat de experten niettemin sommige vaststellingen aanduiden als zijnde gebreken of verschijnselen van onvoldoende onderhoud; maar dat

zij niet bevestigen dat de breuk der dijken er het gevolg van is, dat zij integendeel op blz. 121 van hun verslag verklaren dat wanneer de tij zulke hoogte bereikt dat zij de kruinen van den dijk overstroomt, de stevigheid van den dijk zelf in gevaar wordt gebracht, welke ook de hoedanigheid ervan weze;

Overwegende dat uit die beschouwingen spruit dat de eisch tegen het Polderbestuur en tegen de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen niet gegrond is en dat de vraag van eischeressen om een aanvullend verslag te hooren bevelen moet afgewezen worden, daar de vaststellingen, die er tot grondslag worden aangeduid door de experten, reeds werden besproken en het advies dat aangevraagd wordt uiteraard een slechts theoretisch antwoord zou uitlokken, dat buiten het te leveren bewijs ligt.

Omtrent den eisch ten opzichte van de Bestendige Deputatie van den Provincieraad.

Overwegende dat dit bestuur slechts ter zaak geroepen wordt om, hetzij als «agent» van de uitvoerende macht, den Belgischen Staat, hetzij als wettelijk opvolger van den toenmaligen «Maitre des Requêtes» zijn toezicht niet te hebben uitgeoefend en dan ook verzuimd te hebben het Polderbeheer van Hoboken al de noodige bouw- en onderhoudswerken aan te duiden en gebeurlijk op te leggen, die elke overstrooming zouden hebben vermeden;

Overwegende dat aan dit Bestuur wordt verweten dat het, bij ontstentenis vanwege den Polder dergelijke werken te bevelen, het uitvoeren derzelve niet van ambtwege heeft besloten of zelf, zoo noodig, de uitvoering niet heeft gelast;

Overwegende dat, luidens de bestaande wetgeving op de Polders en Wateringen, het begrip van bouw en onderhoud der dijken uitsluitend in de bevoegdheid van het Polderbestuur ligt en dat de Bestendige Deputatie noch de macht noch de middelen bezit om haar zienswijze daaromtrent op te leggen;

Overwegende dat het verzuim van harentwege daaromtrent het Polderbestuur te onderrichten, geen wettelijke grond tot gerechtelijke vordering zou uitmaken, daar de scheiding der machten zich daartegen verzet, wanneer het gaat om het beginsel en de noodzakelijkheid van openbare werken en niet om fouten in de uitvoering ervan;

Overwegende bovendien dat ten gronde, met het oog op de hierbovenaangehaalde beschouwingen, waarvan het gevolg is dat er geen verband bestaat tusschen de dijkbreuken en den stoffelijken stand der dijken vóór de ramp, de vordering tegen die beroepen in feite allen grond mist;

Omtrent den eisch ten opzichte van Provincie en Staat :

Overwegende dat den Staat niet wordt ten laste gelegd dat hij, als eigenaar der gronden door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen uitgebaat, verwaarloosd zou hebben de dijken degelijk te onderhouden;

Overwegende dat in zoover de Belgische Staat zou kunnen aanzien worden als in de zaak geroepen

op grond van een gemis aan toezicht in zijn hoedanigheid van middenbestuur, doordien hij de Poldervereeniging niet van ambtswege bouw- en onderhoudskosten heeft opgelegd om de overstrooming te voorkomen, de stelregel van de scheiding der machten zich verzet tegen het ingrijpen daaromtrent door de rechtbanken, waar het niet gaat om fouten door den Staat begaan in de uitvoering;

Overwegende dat in verband met het hierboven overwogene, Provincie en Staat, zijnde slechts gedagvaard als burgerlijk verantwoordelijk vóór de fouten van hun zoogenoemde aangestelden in Polderzaken (het Polderbeheer en de Bestendige Deputatie), de eisch tegen die openbare machten niet gegrond is;

Gelet op artt. 24 en 41 van de wet van 15 Juni 1935,

Om die redenen :

Het Hof, gehoord in openbare terechtzitting het eensluidend advies van den Heer Advocaat-Generaal Van der Perren;

Ontvangt de beroepen; erop rechtdoende, verklaart diezelfde gegrond behoudens het gedeelte waar het vonnis zich tegenover het Polderbestuur en de Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen bevoegd verklaard; voor het overige, doet te niet het bestreden vonnis; wijzigende: alle niet uitdrukkelijk toegewezen conclusies verwerpende, onder meer als niet afdoend het bewijsaanbod van eischeressen, verklaart de vordering tegen het Polderbestuur van Hoboken en tegen de Nationale Maatschappij der Belgische Spooregen niet gegrond;

Verklaart zich onbevoegd om van den eisch tegen de Bestendige afvaardiging der Provincie Antwerpen en tegen de Bestendige Afvaardiging der Provincie Antwerpen en tegen den Belgischen Staat kennis te nemen, in zoover hij steunt op het verzuim dat hun wordt ten laste gelegd het openbaar toezicht niet te hebben uitgeoefend met het oog op de daaraan verbondene onderrichtingen;

Verklaart niet gegrond den eisch tegen de Provincie en den Staat, voor zooveel hij steunt op dezer burgerlijke aansprakelijkheid in hunne hoedanigheid van lastgevende of gezaghebbende machten voor de fouten der Bestendige Deputatie;

Verwijst appellante, de naamloze maatschappij «Compagnie Industrielle Atlas» in de 2/25n der kosten van het verslag der experts Vierendeel, Zaenen en Toint; in al de kosten der proceduur bijzonder door haar en tegen haar gedaan in beide instantiën, alsmede in 1/10e der overige kosten veroorzaakt door de produursakten, die gemeenschappelijk zijn in de negen andere vorderingen tegen het Polderbestuur van Hoboken en medeverweerders.

150

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 9 November 1939.

Voorzitter : M. Lambrechts.

Raadsheren : MM. Claessens en Neven.

Op. Min. : M. Glenisson, substituut Proc.-Gen.

Pleiters : Mters Van den Herreweghe en Verpoorten.

BURGERLIJKE PARTIJ. — AANSTELLING. —
ONTVANKELIJKHEID. — BEOORDEELING.

Ter beoordeeling der ontvankelijkheid van de stelling van Burg. Partij, volstaat het in den stand der zaak vast te stellen dat het misdrijf aan de Burg. Partij eene schade heeft kunnen berokkenen om de gevolgtrekking te verrechtvaardigen dat zij er belang bij heeft het proces te volgen.

Op. Min. en Galle t/ Van Doninck.

Gezien door het Hof, het vonnis waartegen beroep, gewezen den 25 April 1938, door de correctioneel Rechtbank te Hasselt;

enige rechter, hetwelk statueerende op tegenspraak, aan de partijen al hun rechten voorbehoudende en bepaaldelijk onder voorbehoud van bewijs der gepleegde vervalsching, de aanstelling als burgerlijke partij ontvankelijk verklaart en betichte veroordeelt tot de kosten van het incident;

Na er over beraadslaagd te hebben :

Overwegende dat Van Doninck alleen in beroep is tegen het vonnis van de correctioneel Rechtbank te Hasselt; dat, zonder ten gronde te beslissen, de aanstelling van Galle als burgerlijke partij ontvankelijk heeft verklaard;

Overwegende dat betichte aanvoert dat de Burgerlijke Partij niet ontvankelijk is in hare vordering omdat de door haar voorgewende schade geenszins voortspuit uit de misdrijven die hem ten laste worden gelegd, doch uit andere oorzaken welke niet het noodzakelijk, noch rechtstreeksch gevolg zijn van de geincrimineerde feiten, en welke ook zonder deze feiten kunnen bestaan;

Overwegende dat de burgerlijke partij in hare besluiten van eersten aanleg hare schade nauwkeurig heeft aangeduid en deze bepaald op gezamenlijk 39.968,50 fr.; dat het bewijs van de geleden schade, alsmede het verband van oorzaak tot gevolg dat tusschen de schade en het misdrijf zou bestaan den grond van de zaak betreffen;

Overwegende dat, ten opzichte van de opwerping van betichte, betreffende de ontvankelijkheid van de aanstelling van de Burgerlijke Partij, in den stand van de zaak het volstaat vast te stellen dat het misdrijf aan de Burgerlijke Partij eene schade heeft kunnen berokkenen om de gevolgtrekking te verrechtvaardigen dat zij er belang bij heeft het proces te volgen (Zie Rev. Dr. Pén. 1930, nota onder arrest Luik, 14 Mei 1930, bl. 597; Rép. Prat. Dr. Belge, Ve Action civile n° 135; Cfr. aanmerkingen Andre Le Paige, B. J. 1932, kol. 55);

Overwegende dat zulke vaststelling zich in casu opdringt en dat dienvolgens de Burgerlijke Partij ontvankelijk moet verklaard worden in hare vordering tegen betichte;

Gelet op de artikelen 24, 31, 34 tot 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen,

Het Hof,

Alle andere besluiten of overwegingen van de hand wijzende;

Bekrachtigt het vonnis waartegen beroep, behalve de schikking die de zaak voor verdere behandeling op 23 Mei 1938 had vastgesteld;

Verwijst de zaak naar de correctioneel Rechtbank te Hasselt en verorodeelt betichte tot de kosten van beroep, vereffend op 25,38 fr.

151

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

5e Kamer. — 22 December 1939.

Voorzitter : M. Anthonis

Openb. Min. : M. Van Hille.

Pl. : Mters H. Van Oekel, J. Blockx, loco Mter Biltris.

ONRECHTSTREEKSCH E GEMEENTELIJKE BELASTINGSKOSTEN. — ARTIKEL 1244 B. W. NIET TOEPASSELIJK.

Artikel 1244 B. W., dat uitstel en gemak van betalen voorziet, is niet toepasselijk inzake gemeentelijke onrechtstreeksche belastingen : de aard der belasting alsmede artikel 112 der grondwet verzetten zich tegen het toekennen van gemak van betaling door de rechtbanken.

Gemeente Brasschaet t/ Van den Bulcke.

De Rechtbank velt het volgende vonnis :

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten ;
Gelet op art. 2, 34, 35, 37 en 41 der wet van exploit van deurwaarder Verhulst te Antwerpen 15 Juni 1935 ;

Gezien de stukken des gedins o.m. het inleidend dd° 8 November 1939, geboekt en hieraangebracht ;

Aangezien de eisch der Gemeente ertoe strekt betaling te bekomen eener som van 76147 frank verschuldigd door verweerder voor belastingen op het uitvoeren van bestratingswerken langs zijn eigendom, ingevolge opening van straten en bestratingswerken goedgekeurd bij K. B. van 14 Mei 1935 en 25 Oogst 1938 en verdeelingsrol tusschen de boordeigenaars invorderbaar verklaard door de Bestendige Deputatie op 26 April 1939 ;

Aangezien verweerder niet betwist dat hij de geëischte bedragen verschuldigd is, maar gezien het hoge bedrag en de moeilijke omstandigheden vraagt om zich van deze belastingsschuld te kwijten met maandelijksche afbetalingen van 2000 frank vanaf 15 December 1939 ;

Aangezien verweerder alzoo art. 1244 B. W. inroept ;

Aangezien den aard der schuld zijnde : een gemeentelijke onrechtstreeksche belasting, zich tegen de toepassing van art. 1244 B. W. dat het toekennen van uitstel van betalen voorziet, verzet ;

Aangezien inderdaad de schuld spruitende uit belastingen van bijzonderen aard is, ze is niet vrijwillig aangegeven maar rechtsmachtig door de overheid opgelegd om tot het algemeen te worden benuttigd, de schuldvordering voor staat en gemeente blijft alzoo voor wat de belastingen aangaat buiten het gemeen recht en de Rechtbanken zijn onbevoegd uitstel van betaling toe te staan ;

Aangezien dit ten overvloedigste volgt uit art. 112 der grondwet en de wet van 22 frimaire jaar 7, volgens dewelke geen enkele macht bevoegd is om een voorrecht of vermindering inzake belastingen toe te staan ;

Aangezien het feit dat het mogelijk zou zijn geweest de betaling dezer belasting te inkohieren om ze over een zeker getal jaren in te vorderen, hier niets verandert daar het de Openbare Besturen vrij staat te handelen naar goeddunken en het van hun eigen oordeel afhangt zulke maatregelen te treffen om aan de Gemeente de terugbetaling harer uitgaven te verzekeren en haar belangen te behartigen, volgens de noodwendigheden.

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord den heer Van Hille, substitueet van den heer Procureur des Konings in zijn gelijkvormig advies in openbare zitting gegeven ;

Veroordeelt verweerder aan aanlegster te betalen de som van 76147 frank vermeerderd met de wettelijke intresten vanaf 5 Oogst 1939 tot op den datum van betaling ;

Veroordeelt verweerder tot de kosten.

BALIELEVEN**BALIE VAN LEUVEN****I. Beslissing van 3 October 1939 :**

In zitting van 3 October 1939, heeft de Tuchtraad beslist zijn vorig verbod om op te treden voor D.A.S. te handhaven. (Zie beslissingen van 25 October 1930 en 12 October 1935.)

Er wordt nogmaals verwezen naar de hier uitgeplakte beslissing van den Tuchtraad van Brussel van 9 Januari 1939, waarbij onze Raad zich aangesloten heeft.

Ten slotte werd meer bepaald beslist dat het verbod om voor D.A.S. te pleiten volstrekt algemeen is en geldt onrechtstreeks, d.i. voor cliënten of aangeslotenen van D.A.S. als rechtstreeks, dat is b.v. voor D.A.S. tegen aangeslotenen of leden om betaling van bijdrage of premie te bekomen.

II. Beslissing van 6 Februari 1940 :

Overwegend dat sommige zaakwaarnemers (agents d'affaires) verschillende middelen gebruiken om advocaten te verschalken en er aldus in gelukken ze te gelasten met zaken, die in feite aan die zakenkantoren zijn toevertrouwd ;

Overwegend dat het past dat alle medewerking, rechtstreeksche of onrechtstreeksche, zelfs onbewuste en onvrijwillige van advocaten met die zakenkantoren worde vermeden ;

Overwegende dat een der gebruikte methodes van de zaakwaarnemers erin bestaat een brief te doen tekenen door den cliënt, brief die gericht is aan een deurwaarder en deze zoogezegd gelast voor hem een raadsman te kiezen ;

Beslist :

Het is verboden aan advocaten zaken waar te nemen die hun zijn toevertrouwd door deurwaarders, behoudens bijzondere en voorafgaande toelating van den Stafhouder in elk geval ;

Zij worden er tevens aan herinnerd dat het streng verboden is met zakenkantoren te handelen, rechtstreeks of onrechtstreeks, en namelijk processen te pleiten op verzoek van dergelijke agentschappen.

Deze beraadslaging zal meegedeeld worden aan al de advocaten van het arrondissement Leuven en ter kennis gebracht worden van de deurwaarders van het arrondissement.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen, A. Somville, best.